

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— „
 Pe 3 luni . . . 7— „
 Pe o lună . . . 2 10 „
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2— „
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscriptele nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Despre gazetărie

de Dr. Victor Bontescu

Domnii dela „Tribuna“ sunt foarte pripiți. În Nrul din 4 Maiu al ziarului lor, mă făcuseră reacționar get-beget, pentru că în articolul meu din 27 Aprilie apărut în „Românul“ afirmasem, că azi nici un ziar de-al nostru nu atinge măsura ideală și pentru că susținusem teza, că noi azi nu avem nevoie decât de un singur ziar, dar acela să fie apoi ideal de bun: adevărata universitate populară a neamului; iar pentru înfăptuirea lui se reclamă concentrarea, ba potențarea chiar a tuturor forțelor noastre de azi, morale, intelectuale și materiale, prizărite pe la câte gazete toate.

Ei, și pentru atât m'a făcut „Tribuna“ reacționar și m'a suspionat, că chiorăsc chiar asupra palatului ei.

Doamne ferește! În al doilea articol al meu „Despre gazetărie“, din Nrul 92 al „Românului“ — ca să spulber orice aparență de reacționarism — ba ca să ofer o platformă cât se poate de largă ca bază a discuției — las să premeargă un lung și amănunțit citat din Lassalle, asupra gazetăriei în general, ținut în termeni mult mai aspri și mai necruțători, decât cum scrisesem eu, cu toate că avea în vedere ziare cu tiraj mult mai mare și cu redacții mult mai puternice, decât le avem azi noi; ascuțișul atacului său fiind îndreptat în contra „Berliner Zeitung“-ului de pe vremi, care atunci număra peste 30000 de abonați — nu maximal de 3000, cum noi îi avem azi.

Și l-am citat pe Lassalle, fiindcă el fusese unul dintre cei mai progresiști oameni, ba dintre cei mai revoluționari chiar ai secolului al XIX-lea, — și ca să nu mi-se mai poată băga nici mie de vină reacționarismul.

„Tribuna“ în Nrul ei din 13 Maiu, șoptindu-i-se, a ghicit-o așa pe nimerite, că citatul e din opera unui vechiu socialist german. Sunt sigur însă, că opera aceluși scriitor, domnul cu „simpla întrebare“ din 13 Maiu, n'a citit-o. Ca să mă conving despre contrarul, l-ași ruga, să-mi comunice partea din care am citat — dar în Nrul proxím al „Tribunei“ — altcum voi fi silit

să mai repet odată apelul — și acum am nădejde, că o să mi-se tipărească fără greșală, că, dacă d-nii dela „Tribuna“ vor afla cu cale să se angajeze la o discuție pe tema aceasta, i-aș ruga, să-mi pună ca potrivnic, unul cu cingători mai tari.

Unul, care să nu-și epuizeze întreagă arta de ziarist în spirite ieftine și în jocuri de cuvinte — ci să fie om cu scaun la judecată. Că dacă ar fi vorba de spirit numai, iată ași putea răspunde d-lui cu „simpla întrebare.“ — Curioși oameni d-voastră, cei dela „Tribuna“, când sunteți provocați la o serioasă discuție, ziceți, că ne-om mai gândi și vă codiți — iar când e să faceți ceartă și gâlceavă fără rost, săriți zece deodată — nechiemați chiar! —

Ei, dar eu consider mult prea serioasă și prea de mare importanță pentru noi, discutarea acestei teme, decât să pierd vremea cu vorbe goale.

*

Continuu dar. Absolut principiar. Dar i-aș ruga pe d-nii dela „Tribuna“ pentru puținică răbdare. Că vor fi convinși doar și d-lor de imbecilitatea felului de-a fi al ziarului, cum nu le poți spune în el așa toate deodată și toate dintr'un răsuflet — legat fiind de anumite forme și stavilit fiind de anumite numără de coloane. Și n'aș vrea s'o pătesc și cu d-lor, cum o pății mai alaltăeri, cu un inspirat aderent de-al lor, dela care am primit următoarea amuzantă cartă postală: „Stimate d-le avocat! B'smarck a gândit despre gazetari în dieta prusiacă, iar d-ta nu știi, doar în Hațeg. Așa se explică ieșirea d-tale împotriva ziaristicii românești, din nrul 92 al „Românului“. Fără asigurarea dată prin gazetă, te știam capabil de a scrie, că „poporul român este o canalie“. Nu mai era lipsă de consacrarea oficială prin organul partidului. Dacă ai făcut-o, să-ți fie de bine. În viitor să fii mai puțin explicit și expansiv, în interesul d-tale. Îți recomandă aceasta cu bunăvoință un cetitor. Budapesta în 11/V 1910. N. Apolzian m. p. per Dítmar-Bruner Lampenfabrik“.

Eu pe d. Apolzianu, nu-mi aduc aminte, să-l cunosc. Și n'aș crede, că d-sa ar ști că eu anume de ce sunt capabil. Eu știu acum, că de ce e

d-sa capabil. Nu mă supără însă. L-aș ruga numai, ca tocmai la fabrica de lampe a lui Dítmar-Bruner fiind aplicat, — să mai recitească odată articolul, aprinzându-și încă o lampă, să-l citească bine și apoi — să-și ceară scuzele.

Așadar mai puțină pripă d-lor dela „Tribuna“ — și voi urma!

*

Citasem înadins pe Lassalle. Pentru că nicăiri n'am aflat o critică mai justă, mai concretă a tuturor defectelor ziaristicii de atunci și de azi, nicăiri o psihologie mai adevărată al aceluși monstru, născut din patul nelegiuit al puterii abuzive a statului și a preaputernicului capital, al monstrului, care se numește azi presă și pretinde, să fie școala adulților și pretinde să reprezinte opinia publică. Cât adevăr curat e în expunerea lui Lassalle și cât de fidelă și de actuală, azi chiar, e icoana presei făcută de el — o dovedește mai clar acele recente panamale ale presei maghiare, guvernamentale și opoziționale de-o potrivă, cari au fost nu de mult desvâlțate, pe vremea regimului coalitivist. Nici nu mai insist asupra lor.

Aș dori să fixez aci atât, că dori am să mă ocup înainte de toate, în general de presă, ca apoi, arătându-i toate defectele genetice și vitale, primordiale și actuale, generale și speciale, să putem trage mai ușor și mai precise concluziile, privitor la feul, cum ar trebui și cum va trebui să ne aranjăm noi presa.

Voi continua dar mai departe cu Lassalle. Drept urmare logică a celor expuse în precedentul articol asupra defectelor presei, continuă astfel:

„După ce am pătruns dar cauzele, cari fatal au trebuit să rezulte pierzarea gazetărilor, ne va fi ușor să demonstrăm, cum va fi, și încă încât mai ușor mod, posibilă, în cadrele statului social-democrat, o regenerare complectă a presei. Voi enumăra dar pe scurt cele mai principale măsuri, ce-ar avea să fie luate în scopul acesta. Prima e libertatea absolută a presei. Pentru că numai din ogorul adevăratei libertăți se poate desvolta tot ce e mareș. A doua ștergerea cauziunilor pentru gazete, pentru că cauziunile au sin-

DIN POVEȘTILE CLASICE

Curiosul pedepsit

-- Sfârșit. --

Șireata Leonela s'a supus. Anselmo, în culmea fericirii și recunoștinței, pătruns de dragoste pentru scumpa lui soție, era cât p'aci să iasă de unde sta ascuns și să-i cază în genunchi; dar s'a gândit mai bine să se bucure de această neprețuită priveliște; și-a șters lacrimile de bucurie și a stat nemișcat în cămăruță.

Lotario nu s'a lăsat așteptat mult. Cum l-a văzut, Camilia a scos pumnalul și întorcându-l cu vârful spre sânul ei, a zis:

— Oprește-te, Lotario! un pas să nu mai faci! și... Ascultă-mă... Ai îndrăsnit încă de mult să-mi vorbești de dragoste. Eu i-am dat bărbatului meu să-nțeleagă ce fel de prietin îi ești; dar n'a putut înțelege... Era firește sigur și de mine ca soție și de dumneata ca prietin. Atunci am crezut că desprețul meu, tăcerea mea, purtările mele au să te vindece de patima dumitale, pe care eu o socotesc drept o ocară pentru mine. Dar pe seamă ca fără să vreau și-oiu fi dat pricina să mă desprețuești dumneata pe mine, fiindcă am văzut că, uitându-ți de cinstă și de datoria prietiniiei ai urmat înainte cu neomenia. M'ai oboșit cu stăruințele dumitale până'ntr'atât încât, spre a scăpa odată pentru todeauna de ele m'am hotărât să te chem astăzi, când iar sunt singură,

fără ajutorul lui Anselmo, ca să te răsplătesc de dragostea dumitale. Nu te aștepta la nici o muștrare; crez că numai și numai femeia e vinovată când un om cutează să-i vorbească a doua oară de dragostea lui și de necinstirea ei. Ai crezut că mă poți necinsti; e vina mea, și pentru asta eu însumi trebuie să mă pedepsesc!

Zicând acestea, și-a ridicat brațul încet ca să o poată opri la vreme Leonela, și făcându-se că luptă cu slujnica, s'a împuns ușurel în umărul stâng și a căzut jos plină de sânge. Bietul Anselmo, a leșinat în cămăruță. Lotario, îngrozit de pină unde poate merge prefăcătorii unei femei vinovate, s'a repezit s'o ridice, i-a legat rana care era numai o sângerătură de nimic, și pe urmă a alergat să îngrijească de prilostitul său prietin.

Acesta, fiind de acum sigur că nevasta lui e cea mai credincioasă soție de pe fața pământului, a întreat întâiu spăimântat, nu cumva rana e primejdioasă. Lotario l-a încredințat că nu-i nimic; iar Anselmo l-a luat în brațe și l-a sărutat pe bunul său prietin, care mânănit și sdrobot de muștrarea cugetului, nu știa cum să scape de atâtea dovezi de prietinie. Dar Anselmo n'a luat seama la sila prietinului; s'a făcut că se'n-toarce seara acasă din călătorie; și-a găsit nevasta cam bolnăviovă, și a mângâiat-o cu mai multă dragoste ca niciodată... Și astfel, cu așa groasnică șiretenie cei doi îndrăgostiți au mai încornorat încă multă vreme pe acel nenorocit smintit, a cărui nebulie după ce i-a prăpădit cinstea trebuia până la urmă să-i ia și viața.

Trăia acuma liniștit amăgitul, fericit în rătăcirea lui, între necredinciosu-i prietin și vinovata-i soție. În fața lui, Camilia se arăta tot mânăviovă pe Lotario, care nu se plângea deloc de asta, fiindcă avea cu ce să se mângâie; dar Anselmo îi spunea mereu femeii că rău face de-l prigoneste pe prietinul lui cel mai iubit, și, afară de asta, altă neînțelegere nu era între cei doi soți.

Leonela firește, fiindcă stăpână-sa îi trecea acum toate voile, ajunsese de nu se mai sfiia de nimica; mai ales de când cu istoria pumnalului, se făcuse foarte obraznică: în fie ce noapte își primea drăguțul în odaia ei, despărțită numai cu o ușă de odaia stăpânei. Intr'o noapte se deșteaptă Anselmo din somn și i-se pare că aude sgomot la Leonela. Sare din pat, ia o armă și se repede la ușă; împinge; ușa nu se lasă. Atunci trage un picior, ușa se dă de părete; Anselmo intră și vede un om sărind pe fereastră afară; și totdeodată Leonela cade în genunchi și-i strigă:

— Liniștește-te, stăpâne, liniștește-te! Omul care a fugit de aici este bărbatul meu.

Anselmo, mânăviov, trage spada și amenință pe Leonela, care, tremurând de groază, îl roagă să-i cruțe viața, și-i făgăduiește să-i descopere niște taine foarte însemnate pentru cinstea lui.

— Spune numai decât, răspunde Anselmo, or te omor acu.

Leonela îl roagă cu lacrimi ferbinți să aștepte până a doua zi și se jură pe ochii ei că are să-i spună tot. În vremea aceasta, Camilia

gur acel efect, ca să prefacă gazetele în monopolul capitaliștilor și să împiedece poporul, ca să își fondeze organe, cari să reprezinte convingerile lui. A treia, *ștergerea impozitului mărcilor poștale*, pentru că acest impozit rezultă pe de-o parte aceleași efecte, ca și cauțiunile, iar pe de altă parte e *stupid*, ca gazetele, întrucât ar fi să fie învățătoarele poporului, să fie îngreunate cu impozite. *E chiar ca și când ai pune dare pe învățământul școlar, ori pe predicile preoților.* Dar toate aceste măsuri ar rămânea totuși sterile și impotente, ca să schimbe esența presei noastre, cum a ajuns ea fatal, ca să fie astăzi, dacă nu se va lua și *a patra măsură reglementară* încă, care va trebui să perfectueze regenerarea ei.

Vă arătasem, că pierzarea presei a izvorât fatal din acea împrejurare, că ea se prefăcuse prin sistemul anunțurilor, sub masca, în luptă pentru interese ideale într-o *speculațiune industrială de câștig bănesc*. Chestiunea dar e pur și simplu aceea, ca să despartă aceste două lucruri, cari și de altfel n'au nimic de a face unul cu altul. Căci, într-un cât presa reprezintă interese ideale, ea trebuie asemănată cu învățătorul poporal, ori cu predicatorul amvoanelor; întrucât publică însă anunțuri, ea se prefacă în vestitorul, strigătorul, trimbițașul public, care anunță obștei cu sute de mii de glasuri, unde s'a pierdut un lanț de orologiu, unde e cel mai bun tutun și unde se poate cumpăra extractul de malata al lui Hoff. Ce are a face predicatorul cu strigătorul bâlciurilor și nu e oare o monstruoșitate, să legi pe olaltă aceste două lucruri?

Intr'un *stat social-democrat* așadar, va trebui să se aducă o lege, care oprește ori cărei gazete, să publice orice fel de anunțuri, iar reclamele să le retribue toate și exclusiv numai foilor oficioase, redactate din partea statului, ori a comunelor.

Din *clipa* aceea vor înceta zierele să fie o speculațiune bănească lucrativă. Din *clipa* aceea se vor retrage dela ele capitalele speculatoare. Din *clipa* aceea va flămânzi oastea permanentă a gazetarilor, ori se vor face curățitori de ghete; asta e treaba lor! Din *clipa* aceea s'a sfârșit cu *gazetarul de metier* și în locul lui va păși *ziaristul de vocațiune*. Din *clipa* aceea vor exista numai astfel de gazete și vor scrie numai *astfel* de oameni la ziar, cari fără considerații la o îmbogățire lucrativă, vor simți pulzând în sufletul lor *misiunea*, de-a lupta pentru interesele ideale și pentru binele poporului.

Atât de-ocamdată încă din *Lassalle*. Nu pentru că toate ce le spune s'ar potrivi la presa noastră, ci pentru că toate se potrivesc la presa de azi în general. Și fiindcă unele dintre *postulatele lui se cuprind și în programul nostru național*. Si fiindcă realizarea postulatelor lui ar fi egală cu realizarea idealului gazetăresc. La tot

cazul ele reprezintă progresul, iar nu reacțiunea!

Că le-a spus un socialist, să nu vă supere. Adevărul tot adevăr rămâne. Doar defectele pe cari el le vede în presa de azi, le observă și alții, cari nu sunt social-democrați, iar postulatele lui sunt idealul tuturor progresiștilor și al democraților liberali ai popoarelor. *Iar critica astfel făcută presei de azi, nu constituie de felul felului atentat împotriva presei, ci e quintesența luptei pentru înfăptuirea adevăratei libertăți a presei!*

Iar ca să previn o discuție stearpă, pe tema, că autorul citat e *socialist* și încă vechiu și că e mort chiar — îmi i-au voia să mai citez încă un autor, cu risicul chiar să-mi reproșeze din nou vre-un domn dela „Tribuna“ că nici în articolul prezent n'am ajuns încă să spun nimic: *nici principiar, nici personal.*

Iau citatul dintr'un *manual* de economie politică, care se propune la universitatea din Lipsca. A apărut în 1901. L'a scris și-l propune profesorul ordinar d. Carol Büchner. E dedicat fostului ministru austriac d. Albert E. Fr. Schäffle, unul dintre cei mai de seamă sociologi și economiști ai timpului. Și se ocupă de *presă în general, de presa modernă chiar, nu de cea germană numai, dinainte cu câteva decenii.* Și iată ce zice:

„Prin faptul, că zierele începuseră să se ocupe cu afacerea *inseratelor*, ajunsese în o situațiune echivocă sui generis. Ele aduc spre publicațiune, pentru costul abonamentului, nu numai știri și păreri, de cari se leagă vr'un interes general, ci ele servesc și daraverilor private și particularelor interese prin anunțuri de tot soiul, cari se bonifică special. Ele vând știri noi cetitorilor lor și își vând cercul cetitorilor tuturor interesanților particulari, cari sunt în stare să le plătească. Pe aceeaș foaie, ba adesea pe aceeaș față, unde sunt, ori cel puțin ar trebui să fie reprezentate cele mai sublime interese ale omeniei, își fac mendrele josnice în meschinul lor dor de câștig, cumpărători și vânzători, iar pentru cei neinițiați, e de cele mai multe ori foarte greu, de-a putea face distincția, unde sfârșește interesul public și unde începe cel particular.

Faptul acesta e cu atât mai primejdios, cu cât cuprinsul părții redacționale al ziarelor, s'a extins în cursul secolului acestuia, asupra întreg tereniului intereselor general omeniești. Politica înaltă, administrațiunea de stat și cea comunală, chestiunile dreptului, arta în toate ale ei manifestări, tehnica, viața economică și socială, cu toate multiplele ei eradiări, toate se reoglindesc în presa zilei; chiar și o bună parte a produselelor estetice, ba chiar ale științei a început — de când cu desvoltarea foiletonului — să se reverse în acest mare fluviu al vieții spirituale a societății de astăzi. Forma de publicațiune a căr-

tei — iar asupra faptului acestuia noi ar trebui să ne sinamăgim mai puțin — pierde terenul an de an tot mai mult.

Gazeta modernă e o întreprindere capitalistă, așazicând o fabrică de noutăți, în care își află ocupație pe lângă plată și sub o conducere unitară și pe lângă o multiplă diviziune a muncii o sumă mare de persoane (corespondenți, redactori, culegători, corectori, persoane de mașini, colectanți de anunțuri, ajutoari de expediție, stafete etc.), cari produc marfă pentru un cerc necunoscut de cetitori, de cari nu arare sunt despărțiți încă și prin alți factori intermediari (colportorii și oficiile poștale).

Pentru *calitatea* acestei marfe, nu mai e dătătoare de ton exigența pură a cetitorului, ori a cercului de clientelă, ci *prea complicatele referințe de concurență ale pieței publicistice.* Dar pe piața aceasta — ca și pe toate piețele marelui comerț în genere — consunștii marfei, cetitorii gazetelor, n'au rol direct de ingerență; *determinatorii bonității marfei sunt marii comercianți și speculatorii publicității:* guvernele, birourile telegrafice, atârătoare de guverne, corespondențele autografate, partidele politice, coteriile artistice și științifice, oamenii bursei și în fine — dar nu mai puțin — agenturile de anunțuri și unii mari inserenți.

Fieștecare număr al unui mare ziar, cum el azi apare, e o minune a împărțirii muncii economice, organizate pe bază capitalistă și o minune a tehnice, e un mijloc de comunicațiune spirituală și economică, în care, ca și într'un focular, se concentrează efectele tuturor celorlalte mijloace de comunicațiune: a căii ferate și a poștei, a telegrafului și a telefonului. Dar, *totasemenea, cum ochiul nostru nu se poate odihni cu mulțumire asupra nici unui punct, unde se atinge viața spirituală cu capitalismul — nici de izbânda aceasta a culturii moderne nu ne putem bucura, decât cu jumătate inimă și ne-ar veni cu greu, să credem, că ziarul în faza sa de azi reprezintă și e menit să reprezinte forma cea mai desăvârșită și cea mai de pe urmă a intermedierei știrilor.*

Atât profesorul dr. Carol Büchner.

Dar mă veți întreba d-voastră, ce are a face capitalismul cu sârmanele noastre gazete? Doar abia „Tribuna“, că are „palat“. Ce importanță au pentru noi inseratele, când abia le află prizărite pe o pagină două? Ce ne umpli d-ta capul cu felul gazetelor mari, mondiale? Când la noi abia „Tribuna“ se crede doar mondială?!

Ei, vedeți d-voastră, chiar de aceea am ținut de necesar, să vă prezint icoane psiho- și fiziologice a felului de a fi a ziaristiceii în general, ca rezultatele, cari voim, să le obținem, privitoare la *reformarea în melius* a sârmanei

deșteptată de sgomot și văzând că bărbatu-seu lipsește, începe de alături să țipe și să-l strige. Anselmo, auzind-o, încuie pe Leonela în odaia, ia cheea și se 'ntoarce repede să-i spună nevestei ce s'a 'ntâmplat.

Camilia, mai mult moartă decât vie, nu s'a 'ndoit că a doua zi Leonela o să-i le dea toate pe față. Atât i-s'a turburat mintea de spaimă încât n'a mai văzut alt mijloc de mântuire decât să fugă de-acasă. A așteptat până ce a adorinit bărbatu-seu; s'a sculat binișor, și-a luat giuvaerele și o pungă cu aur, și eșind în vârful degetelor, cu mare luare aminte, pe ușa de cătră uliță, a alergat până încă nu mijă de zori să bată 'n poarta lui Lotario. Omul s'a deșteptat și a aflat dela dânsa în ce primejdie se aflau și, ca să-i scape măcar viața nenorocitei, a dus-o numai decăt într-o mănăstire din oraș, unde era stăriță o soră a lui. După ce a lăsat-o în buna siguranță, s'a 'ntors iute acasă, a încălecat și, fără a spune încotro se duce a eșit repede din cetate.

Când s'a deșteptat Anselmo de dimineață, a rămas încremenit văzând că nevastă-sa lipsește; a chemat-o, a căutat-o în toată casa; femeea nicăieri; s'a dus în odaia Leonelei, și acolo a văzut atârând de fereastră deschisă două pânzături înodate: slujnica fugise. S'a întors iar în casă, a 'nceput să strige, să sbiere după Camilia; a ridicat toată casa 'n picioare: nimini nu putea ști ce s'a făcut stăpâna. Atunci Anselmo a mers într'un suflet la Lotario: la poartă i-a spus sluga credincioasă a prietinelui că stăpânu-seu își luase toți banii și plecase călare de vre-o două ceasuri dis de dimineață fără să spună unde se duce.

Din ce în ce mai aiurit, Anselmo s'a 'ntors

înapoi, unde și-a găsit casa deșartă: slugi, slujnice, toți dosiseră de frică să nu-i bănuiască pe ei că au ajutat-o pe Camilia să fugă. Anselmo, singur, părăsit de nevestă, de prietin, de oamenii lui, de toată lumea, a crezut o clipă că pică mort de durere. Dar tot a mai putut să-și facă inimă, să meargă a afla vreo mângâiere la un neam al lui dela țară: a 'ncălecat și a pornit. N'a putut însă merge prea departe; la vreo jumătate de poștă, a simțit că se 'nvârtește pământul cu el; a descălecat, s'a lăsat d'alungul pe brânci sub un copac; și luându-și obrazul în amândouă mâinile s'a pornit pe plâns... și a plâns... a plâns, până n'a mai putut nici să plângă.

Sta de mult acolo în așa stare vrednică de milă, când, ridicându-și puțin capul, văzu trecând un călăreț, care venea încetinel dinspre Florența. Anselmo l-a salutată și l-a 'ntrebat obidit ce se mai aude nou prin cetate.

— Lucru mare, a răspuns călărețul oprindu-și calul: Lotario, știi, ai fi auzit de el și de Anselmo, cei doi prietini nedespărțiți... Lotario i-a furat nevasta lui Anselmo și a fugit cu ea az-noapte. Azi pînă'n ziua au prins-o oamenii stăpânirii pe o slujnică tocmai când fugea și ea de acasă; ea a mărturisit că era dragoste veche la mijloc. În tot tirgul numa de asta se vorbește.

— Și, a 'ntrebat nenorocitul, știe cineva pe ce drum au apucat fugarii?

Aș! a pornit multă lume a stăpânirii în goana lor; dar nu le-a putut da de urmă, că ei au fost plecat de eu noaptea.

Zicând acestea, călărețul a dat călcăie și și-a urmat drumul.

Anselmo în culmea desnădejdiei nu s'a mai 'ndoit de adâncimea ticăloșiei lui; s'a firit cum a putut pînă la casa rudei lui; și acolo, stins de puteri, cu ochii rătăciți, d'abia mai ținându-se pe picioare, s'a rugat să-i dea un pat să se odihnească și să-l lase singur. A doua zi pînă foarte târziu nu s'a arătat; ruda a început să intre la bănuielei, și a intrat în odaie; acolo a găsit pe bietul Anselmo jumătate culcat pe pat și jumătate rezemat cu capul pe masă, ținând încă o pană și cu o hârtie scrisă dinainte-i. L-a chemat de mai multe ori, crezându-l c'a adormit așa; l-a mișcat; nimic; l-a apucat de mână, și a văzut că mâna i-era țepăună și rece ca ghiata... Murise... murise de mahnire scriind aceste cuvinte:

„Curiositatea cea mai nebunească o plătesc cu cinstea și cu viața. Dacă află Camilia de moartea mea, să știe, să fie sigură că mor iertându-o. Eu singur sunt de vină; mi-s'a convenit să pierz dintr'odată și nevasta și prietinel, căci numai eu i-am împins la ce trebuia neapărat să se...“

Atât. Mai mult nu putuse scrie. Vestea despre moartea lui s'a răspândit îndată. Camilia s'a căl-gărit chiar în mănăstirea unde fusese adăpostită, și puțin după aceea a murit și dânsa. Lotario, sdobit de muștrarea cugetului, s'a dus în războiu să-și găsească liniștea prin moarte, și a găsit-o. Așa s'au sfârșit acești nefericiți, toți vrednici de plâns, numai și numai din pricina unei jucării nebunești.

noastre prese românești, să fie cu atât mai evidentă.

Despre toate acestea însă în alt articol. Aci, cred că am și abuzat puțin de răbdarea d-voastre. Dar trebuia să fiu mai extensiv, ca să nu-mi bage de vină iarăș, vre-un mare gazetă de-al „Tribunei”, că mă *invârt în cel mai strimț cerc. Platforma cred, că va fi destul de largă.*

La discuție dar!

Corruption and Reform in Hungary

A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson

D. Titt (Oxon)

— Urmare —

Coaliția a fost vinovată de o greșală fatală de judecată când a refuzat să primească slujba în primăvara anului 1905, căci așa numitului guvern „neconstituțional” al baronului Fejérváry i-a succedat în chipul asta să bată opoziția includând în programul său sufragiu universal. Propunerile d-lui Kristóffy au stârnit furie și consternare în tabera coaliției și tot atâtă însuflețire în șirurile muncitorimei și al heloților nemaghiari. Mișcarea revoluționară din Rusia din toamna aceluia an pregătise deja terenul și ideile lui Kristóffy, străplântate în Austria, încolțiră repede și se dezvoltară într'un arbore majestuos „un Reichsrath reînținerit și democratic.” Într'aceea în ceasul al 11-lea Coaliția ungară capitulă în fața Coroanei (April, 1906) și primi slujba pe baza unui program de tranziție. Noul cabinet se legătu solemn de-a pune deoparte orice discuție a chestiilor militare, cari au provocat criza, până când o reformă radicală electorală va fi acceptată din partea Căzii și un nou Parlament, ales pe bază a avea reprezentativă, va putea să-și declare părerea la alegeri. Cabinetul lui Wekerle a fost foarte conștii, că exemplul Austriei a împedat ca reforma să se mușamalizeze la infinit și astfel gândul său cel mai de frunte a fost să amâne ziua fatală pe cât mai târziu posibil.

Privitori mai istești au fost pururea de părerea, că sufragiu universal nici când nu se va afirma în casa, a cărei puncte de razim erau interesele latifundiilor și politicianii de profesiune. Cei dintâi erau conștii, că reforma electorală poate fi numai preluclul la alte reforme în stil mare; că populația agricolă va fi mântuită de robia pusă ei în cărcă de legislația reacționară a d-lui Darányi, că metodele învechite de guvern comitatens, care de prezent asigură puterea reală câtorva familii din comitat, va fi înlocuită prin un sistem a avea democratic, și că aruncul nedrept de dare de acuma, care apasă greu pe umerii micului proprietar și ușor pe proprietarii latifundiilor, va fi desființat în favorul unui sistem, care va cruța mai vărtos articlii de prima necesitate, decât luxul.

Într'aceea, cel puțin a patra parte din casă e compusă din simplii mameluci (carpet-baggers), cari își dătoresc poziția numai cadrelor strimte a dreptuii de vot și favorurilor oarecărui Maeccenas politic atotputernic. Când într'aceea în parlament nu va mai atârna în mare parte dela intriga câtorva indivizi și banul alor câteva sute, ci dela organizația făcută cu succes, a unui număr mare de alegători, atunci o clasă cu totul nouă de oameni va intra în parlamentul învechit al privilegiilor, și șovinismul veninos al zilei de azi va fi înlocuit de entuziasmul crescând pentru reforme sociale.

Durere, parlamentul coaliționist a fost kossuthist numai în atitudinea sa față de Austria, și în toate chestiile interne a favorizat un medievalism rău ascuns, care ar putea să facă pe conducătorii săi de mai de mult să se întoarcă în mormânt.

Dr. Wekerle, finanțierul vestit, care a dat numele său Cabinetului, pururea a fost un opor-

tunist de pessima specie, până când cei doi reprezentanți ai culturii apusene, d-nii Francisc Kossuth și contele Albert Apponyi, au fost jertfe involuntare al milieu-lui lor corupt.

Faptul acesta a devenit notoriu lumii întregi, când acești oameni și contele Iuliu Andrassy au primit să împartă oala cu carne a slujbei cu d. Géza Polónyi, a cărui cădere rușinoasă în luna Februarie 1907, n'a putut surprinde pe nime din concetățenii săi, și care în chip deosebit era nepotrivit pentru oficiul de ministru al justiției.

Între astfel de împrejurări reacțiunea și-a scos iarăș la iveală capul învingător și deveni din ce în ce tot mai limpede, că un parlament atât de încarnat oligarhic la înfățișare, ca cel din 1906—1909 va face sforțări desperate să modifice în direcție neliberală orice măsură de sufragiu universal ce i s'ar pune înainte.

Grija lui de frunte a fost să păstreze de o parte pe cât va fi cu puțință puterea politică a marilor proprietari, iar de altă parte să împiedece orice ar mirosi a investire corespunzătoare cu drepturi a naționalităților nemaghiare.

Chipul cum s'ar putea executa acest lucru și în aceeaș vreme împlini promisiunea dată coroanei de a introduce sufragiu universal, pe o bază cel puțin atât de largă ca proiectul anunțat de Kristóffy în 1905, iată problema mare, care îi aștepta pe reacționari. Calea firească de a paraliza orice adăus de putere în favorul nemaghiarilor, ar fi, de a dărui districtelor maghiare și orașelor mai de frunte (unde elementul maghiar e dominant, cel puțin câtă vreme Germanii și Jidaniii țin cu ei) un număr mai mare de deputați decât s'ar cuveni. Dar o astfel de manevră ar avea efectul să întărească numai pe *social-democrați*, a căror partizani se recrutează mai ales din șirurile meseriașilor și muncitorilor de fabrici, și pe *socialiștii agrari*, a căror influență peste masele populației maghiare de pe Alföld (șesul mare al Ungariei) e reală și crește mereu. Legislația agrară reacționară, creșterea nelimitată a latifundiilor vaste⁴²⁾, aruncul nedrept de dare, plata mizerabilă și stările de locuință și mai mizerabile, și în fine suprimarea nemiloasă a grevelor și comploturilor, au accentuat și mai viu lipsa arzătoare de pământ; și singur numai râul larg al emigrării este ventilul de siguranță, care împiedică erumperea unei noi revoluții agrare, cum s'a ivit în anii 1898—1900. Pe scurt, înstrăinarea muncitorimei maghiare, de casta dominantă, este completă; și e cu mult mai probabil, că în un parlament reformat se va alia cu naționalistii a căror program e cu totul democratic, decât cu reprezentanții unui sistem agrar semi-feudal și cu reprezentanții monopolizării guvernării comitatense. (Va urma.)

⁴²⁾ Din 1870 teritorul de pământ legat prin fidei comise s'a îngăduit să crească dela 648.692 la 3.309.350 acres și teritorul bunurilor de mână moartă (averea bisericilor) dela 1.803.200, la 3.508.400 acres, pe când în aceeaș vreme numărul proprietarilor independenți a scăzut cu 118.235. Venitul net din hipotecarea pământului s'a urcat dela 2.872.528 coroane în 1877, la 4.563.000.000 coroane în 1902. Vezi Racz pp. 29—30 (cit. p. 15 din La Hongrie Contemporaine et le Suffrage Universel).

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
instituit de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etajul I, în fața pal. administrativ (comit.)

Serbarea zilei de 3/15 Maiu în Viena

Primum din Viena următoarea telegramă:

Românii din Viena au serbat cu demnitate amintirea zilei de 3/15 Maiu 1848. Din acest prilej Românii din Viena au expediat următoarele 2 telegrame:

Gheorghe Pop de Băsești. Adunați la serbarea de 3/15 Maiu, explicăm neclintită încredere partidului național dorindu-i să ducă la izbândă lupta noastră dreaptă și sfântă.

Dr. Mihali — Des. Colonia și tinerimea română din Viena salută cu adâncă stimă și admirație neobosiții luptători pentru drepturile neamului nostru.

Congresul comunelor și votul universal.

Din Budapesta primim știrea, că în 16 Iulie n. a. c. comunele vor ținea la Budapesta un congres, cu următoarea ordine de zi: 1. Situația comunelor. 2. Scăderea cheltuelilor comunale. 3. Ajutorul de stat al comunelor. 4. Reforma administrativă și dreptul autonom al comunelor. 5. Urcarea venitelor comunale. 6. *Votul universal și interesele comunale.* 7. Formarea liberă a organizării comunelor. Punctul acesta din urmă se referă la aceea, că în anul trecut ministerul de interne respinse statutul înființatei societăți intitulată „Alianța comunelor”. Acuma comunele în locul alianței încearcă să se grupeze în organizații libere.

Mandate vacante. Prin moartea deputatului Andrei Achim a devenit vacant al treilea mandat de deputat. Și anume, cercurile: Pojon, Szucsány și Bichșciaba. La Pojon vor candida Otto Sziklay sau Daniil Molecz. La Szucsány alegerea va avea loc la în reputul lui Iunic. Guvernul va candida aici pe dr. Mihail Láng, iar Slovacii naționaliști pe dr. Milan Hodza sau pe Mudrony. La Bichșciaba partidul țărănesc unguresc va candida, probabil, pe cunoscutul sociolog ungur dr. Oszkár Iászi.

Reformele militare. Ieri la orele 5 d. a în palatul ministerial din Buda a avut loc un consiliu de miniștri sub președinția prim-ministrului cont. Khuen-Héderváry, la care a luat parte și Nicolae Tomasich banul Croației. Afară de chestiile curente consiliul de miniștri s'a ocupat și cu proiectele militare, pe cari guvernul le va prezinta Camerei probabil pe la începutul săptămânei viitoare.

La sfârșitul consiliului de miniștri prim-ministrul cont. Khuen a avut o consfătuire mai lungă cu banul Tomasich, care i-a raportat despre situația politică din Croația.

Rusia își reformează armata. Nesuccesele războiului ultim au avut darul de a convinge factorii dela conducere ai Rusiei, că armata ru-sească fie cât de formidabilă și cât de număr-oasă, totuș are nevoie mare de a fi reformată radical. Insuș țarul Nicolae lucrează de luni de zile la un proiect de reformarea armatei sale, având pururea în vedere învățăturile câștigate în războiul ruso-japonez. Între altele țarul crede a reduce contingentul militarilor, cari nu intră în front de luptă. Amănunte din lucrarea țarului nu s'au strecurat încă.

Asemenea la reformarea armatei tinde proiectul de reformă al marinei, ce-l va prezinta în curând ministrul de marină Grigorovici consiliului ministerial.

Grigorovici sperează a înainta proiectul său dumei imperiale, încă în decursul sesiunii actu-

Magazina fabricii de postav

Arad, piața Szabadság Nr. 17.

310 cm. stofă de lână curată pentru un rând de haine costă ::

Cor. 12—16—20—25.

Numai în provinciă trimitem modele.

Leichner și Fleischer

ale. Conform proiectului acesta reformarea se va termina în douăzeci de ani. Pentru realizarea programului său, ministrul de marină, d. Grigorevici a computat un miliard și jumătate de ruble. Cercurile marine însă nu leagă mari nădejdi la proiectul acesta, trăgându-se realizarea lui prea mult.

*

Deschiderea Consistorului bisericesc din România. Luni la orele 9 și jumătate înainte de prânz, a avut loc în sala de conferințe a Seminarului Central deschiderea sesiunii a IV-a a consistorului superior bisericesc.

La această solemnitate au luat parte dintre prelați I. P. S. Sa Mitropolitul Athanasie, I. P. S. Sa Mitropolitul Moldovei, episcopii eparhiilor, afară de P. S. Sa Episcopul de Roman, toți arhieriei și foarte mulți membrii ai consistorului superior.

La solemnitatea deschiderii a luat parte și d. C. C. Arion, ministrul cultelor și instrucțiunii publice și d. Boroianu, administratorul Casei Bisericești.

Slujba religioasă a sfințirii apei a fost făcută de S. S. economul Antonovici dela Bârlad, și de archidiaconul sfintei Mitropolii, Grigore Nicolau.

S'a oficiat apoi un Te-deum pentru redeschiderea sesiunii consistorului bisericesc.

Te-deumul l-au oficiat S. Lor preotul C. Ionescu, dela biserica Cuibu cu barză, archidiaconul Gr. Nicolau.

Solemnitățile religioase au fost săvârșite în capela Seminarului Central.

După aceea toți cei prezenți au trecut în sala de conferințe, unde ședința a fost deschisă de I. P. S. Sa Mitropolitul primat.

D. C. C. Arion, ministrul cultelor și instrucțiunii publice a citit apoi decretul regal pentru deschiderea celei a patra din sesiunile consistorului superior bisericesc.

I. P. S. Sa mitropolitul Athanasie, a luat apoi cuvântul.

Înaltul prelat a arătat în amănunt programul de lucru, destul de însemnat al sesiunii, care s'a deschis.

Printre alte puncte, pe care le citește I. P. S. Sa, reținem hotărârea, pe care consistorul o va lua, pentruca preoții suplitori să poată beneficia și de salariu și de folosința pământurilor bisericești.

Se vor înființa catiheze (centre ale preoților), pentru cultura sufletească a copiilor și pentru propagarea percepțelor creștine, și chestiunea privitoare la îmbunătățirea soartei cântăreților bisericești.

I. P. S. Sa Mitropolitul Primat a adus prinoul său de mulțumire d-lui ministru C. C. Arion, care nu numai acum, dar și mai de mult, când deținea tot ministerul de culte, a probat o dragoste desăvârșită pentru biserica creștină și pentru cler, și a luptat din toate puterile, pentruca liniștea să domnească în sfânta casă a Domnului.

I. P. S. Sa a terminat cuvântarea, relevând câtă grije pune d. C. C. Arion, pentruca biserica să aibă pace în sânul ei, spre folosul neamului și credincioșilor.

D. Ministru de culte C. C. Arion a răspuns mulțumind călduros I. P. S. Sa Mitropolitului Primat pentru laudele ce i le-a adus, pentru activitatea d-sale.

D. C. C. Arion a declarat, că va lupta și de azi înainte, ca să se redeștepte sentimentele de credință religioasă în popor așa cum trebuie să lupte oricare reprezentant al bisericești.

D. ministru de culte a spus apoi, că dorește cât o mai grabnică pace și iubire creștinească în sânul bisericești și se va sili să o aducă.

Dat fiind că biserica e a Statului, cine lovește într'ansa, lovește în Statul nostru, și eu, — nu voi permite nimănui să dea lovituri instituției care este destinată să sădească iubire de aproape

și pace în sufletele credincioșilor, — a adăugat oratorul.

D. Arion a terminat rugând pe toți să lupte până când nu se vor mai ivi în biserica noastră neînțelegeri, cari îi sunt așa de dăunătoare.

Consistorul s'a ocupat apoi cu ordinea de zi, în care aveau mai multe comunicări și rezolviri de petiții.

*

Adunări populare în Austria. Duminecă s'au ținut în mai multe localități adunări populare, la cari candidații și-au ținut vorbirile de program.

Dintre aceste sunt mai marcante ale primarului din Viena și a ministrului de comerț Weiskirchner.

Primarul Neumayer în vorbirea sa a ținut să accentueze, că relațiunile dintre Budapesta și Viena trebuie să devină mai intime, ca să reinvie din nou prietenia de vecin de odinioară. Această parte a discursului său a fost primită cu aplauze furtunoase.

În cursul adunării s'a întâmplat un incident trist. Anume președintele adunării, un senator bătrân, a căzut deodată de pe scaun lovit de apoplexie. După îndepărtarea lui s'a continuat din nou adunarea. Ministrul de comerț Weiskirchner a accentuat în discursul său, că guvernul vrea să se scoată de sub influența diferitelor partide și să inaugureze o guvernare fără culoare de partid.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 16 Maiu.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

A prezidat: *Francisc Kabós.*

După verificarea protocolului ședinței trecute președintele a adus la cunoștința Camerei, că conform rescriptului ministrului președinte M. Sa a sancționat proiectul despre prelungirea indemnității.

Budgetul ministrului de comerț.

Vilhelm Sümegi justhist: Vorbește despre comerțul nostru extern și arată articolele cari se aduc la noi din străinătate, mai cu seamă din Austria și cari se găesc și în țara noastră. În Ungaria se produce vinul cel mai bun din lume, cu toate acestea plătim anual pentru vinuri străine câte 12 mil. coroane.

Vorbește despre întrebuintarea gazului terestru dela care nădăjduște înflorirea vieții economice a Ungariei.

Incontinuu vorbim despre industria ungară, dar în scopul acesta nu facem nimic.

Ungaria are fabrici excelente și cu toate acestea articolele cari se pot fabrica aci se aduc din străinătate.

Géza Papp intrerupe.

V. Sümegi: Continuă vorbind despre construirea căilor ferate din săcuime și spune, că guvernul și aci a favorizat naționalitățile.

Nu primește budgetul.

Alexandru Söpkéz, guvernamental: Vorbește despre căile ferate ale statului. Presupunem, că există o atare societate a căilor ferate, care din punctul de vedere al comunicației și financiar e mulțumitoare.

Francisc Heltai, raportor: Așa ceva nu există, dar nici să nu fie.

A. Söpkéz: N'am spus, că există, dar mi-o pot închipui, că ar putea exista.

Se plânge, că căile ferate ale statului pe lângă toată bunătatea lor, lasă mult de dorit. Un număr enorm de vagoane aleargă multe sute de chilometri cu câte unul sau doi pasageri.

Fr. Heltai, raportor: Vagoane goale nu sunt.

A. Söpkéz: Societatea unei căi ferate mai are și datoria, ca masele mari să le poată lifera grabnic și sigur.

Fr. Heltai, rap.: Frumos!

A. Söpkéz: Lipsa de vagoane la căile ferate ale statului adeseori se urcă la 20—22 mii. Faptul acesta e în detrimentul atât al publicului proe ducent, dar în detrimentul și al căilor ferate, și e în detrimentul atât al liferării cerealelor, cât și a al liferării de poame. Aduce elogii decedatului ministru de comerț, care a năzuit și a îmbunătățit chestiile neglijate ale căilor ferate ale statului.

Primește budgetul.

Sedința se suspendă pe 10 m.

După redeschiderea ședinței i-a cuvântul:

Vilhelm Vázsonyi: Vorbește despre starea am-ploiaților comerciali. Starea critică a am-ploiaților comerciali numai prin revizuirea legii industriale se poate îmbunătăți. În privința răpausului duminical am prevenit străinătății, dar cu privire la chestia orei polițiene și a timpului de muncă, am întârziat.

Un concert

In Italia, în țeara asta frumoasă în care s'a născut Dante și în care a murit Savonarola — în țeara asta veșnic caldă și veșnic senină, unde tuberculoșii se vindecă și unde tinerele părechi se satură de dragoste: în cutare oraș, în cutare uliță trăește un prea bogat moșier, un art.st diletant, (de sigur își spală mâinile cu Eau de Cologne) care mai are o manie: mania concentrației.

Domnul ăsta — milionar, pardon multimilionar — are va să zică o manie foarte exotică. Căci de pildă cum ai putea concentra puteri divergente? — Dar domnul este muzician, și muzicianii în frunte cu Wagner, Debussy, Strauss ori Massenet trăiesc din divergență... Da, Wagner filistrul amețește, auzind pe Debussy clericaliștii țipă, iar când vine Massenet — atunci Camille Saint Saens își trage pumni în cap și exclamă: O, mio victor.o!

Domnul din Italia, a hotărât că în Septembrie o să aranjeze un concert concentrat „un fel de „Extr. Liebigii muzical“. — La concertul ăsta a invitat aproape toate națiunile culte, așa dar și pe Unguri și pe Sârbi. (Ah, da, Sârbi, Sârbi, — Sârbi cariucid regii! Kulturvolk nu-i vorbă).

Și va fi concertul ăsta unic în felul său, căci vor fi de față: Germanii, Francezii, Englezii, Spaniolii apoi Ungurii — ba chiar Turcii, b ne că nu și Tiganii, ori Samojezii.

Și va fi concert unic în felul său, căci Românii nu sunt invitați. Din simplul motiv că Românii nu există. Ori dacă există, atunci nu există pentru Domnul din Italia.

Căci vă rog, în domnul din Italia a purces atât de unguerește — Europa însăș. Europa, care pe noi, Românii, ne cunoaște numai din călătorii făcute pe spate de Camele, de către d-nii Re-couly a Comp. — Pe noi, Europa nu ne cunoaște după Eminescu, Caragiale, Vlăduță — Po-rumbeseu ori Grigorescu — ci arareori (ei nu totdeauna scriu 1907) se mai întâmplă, că vre-un cap iluminat din România, dă „câte-un picior“ înțelege dă în noi, în Transilvăneni. Atunci, presa judaică a Europei — coboară până la nivelul nostru, și ne isprăvește în rubrici exotice. (De pildă în „Matin“ se scrie de noi Românii alături de Muley Hafid, ori de... Cioma d'n Hongkong).

O sancta simplicitas! O sfântă navitate de Tolomeu... Pentru Europa, noi, Românii — aproape 10 milioane la număr — nu existăm. Europa nu cunoaște literatura noastră — căci Europei noi nu dăm autori dramatici de valoare europeană, căci la noi nu sunt: Eminescu, Vlăduță, Slavici și Caragiale, Coșbuc și Traian Demetrescu, ci numai — poeastroi, cari cântă dnpă acelaș cap-lapod: frunză verde, lapte acru... Pare-că noi n'am avea pe Grigorescu, care este tot așa de

Prăvălie nouă de croitorie pentru bărbați.

Atrag atenția onoratului public asupra prăvăliei mele de croitorie din colțul străzii WEITZER JÁNOS și KAZINCZY, unde țin magazin de stoffe de primăvară și vară. Principiul meu va fi, să mulțumesc clienții mei prin executarea promptă a comandelor. — Mă rog de binevoitorul sprijin al onoratului public.

Cu stimă

KLEIN FERENCZ, croitor bărbătesc.

mare ca Meunier Claude Monet ori Césanne — căci noi n'avem artă, n'avem literatură, n'avem savanți de felul lui Iorga, Densușanu, Cuza, Xenopol, Rădulescu-Motru, Antipa, Babeș... Nu, noi n'avem nimica pentru Europa, căci noi n'avem decât „necultură, popor flămând, artă primitivă și sărăcie“. (Vezi aproape toate ziarele din Paris).

Ei dacă stau astfel lucrurile, de ce să ne mirăm, că domnul din Italia, nu va fi curios să-i cânte cineva „Lelea cu scurteica verde“ ori „Doi ochi albaștri...“ domnul din Italia nu va ști, că noi avem compozitori, pe-un Ciprian Porumbescu, care poate sta alături de oricare autor din străinătate... Nu, domnul din Italia, va fi crezând, că noi Români, cu plânsul nostru, cu sufletul nostru, nu suntem demni să fim invitați la Concertul Europei. — Căci ne rugăm, noi, Români — în Concertul Europei avem o singură datorie: să ne prindem de arcușul Monarhiei Austro-Ungare și să-i cântăm cântarea ei pe violina tuturor sclăviei lor...

Căci ce-ar fi, dacă în un Concert al Europei — ar începe să plângă un fluer de păstor, ori un chimval și în plânsul lor ar plânge sufletul nostru sclăvit — căci sclavi suntem noi Români, căci de-asta avem noi suflet frumos. Ciocârlia iubită cântă mai frumos, ca oricare altă pasăre... Și în noi, Români cântă orbă inconștientă de atâția secolii, dar sfânt e talentul românesc, căci numai talent mai are poporul, care nu se poate sluji de drepturi...

Arta asta românească, ar trebui să fie universalizată.

Nu-mi pasă, cunosc Europa pe oricare dintre minusculii noștri, nu-mi pasă*) dar mă revoltă când mă cuget, că la un Concert al Europei, noi popor de 10 milioane, n'avem măcar un singur reprezentant.

Balkanismul! Balkanismul sfânt. — Iată rodul atâtor separaționizări. Iată „blestemul orientului“... Iată „Drang nach Konstantinopol“. — Iată politica românească, care nu se ridică la Ballplatz, la Convent Garden, la Metropolitan-House. — Iată roadele!

Acei „patrioți“, care n'au muncit nicicând ca să deștepte în Europa un curent de interes față de mișcările noastre, pot să-și mângâie favoritele. — Ne-am separat atât de bine între munții noștri, încât nu ne mai chiamă la nici un semn de viață Europa aristocratică. Ne-au făcut un neam de tâlhari, care ne ascundem de lumina veacului, ne rușinăm să ieșim în Europa, căci astfel am fost educați: să simțim Balkanismul rușinos, care nu îngăduie să cerem și noi măcar o strună pe-o violină, în concertul maestos al Europei...

Cinstitului multimilionar din Italia mii și mii de mulțumiri. — A trezit în mine o nouă poftă de-a lupta împotriva balkanismului — și deși nu știu cânta din vioară, socot, că am cântat o durere intelectuală din sufletul acelor Români, cărora le sar lacrimi în ochi, când se cugetă că la un Concert cultural al Europei, un popor nu va avea nici un glas...

Tăcerea e monopolul nostru.

Emil Isac.

CORESPONDENȚE

DIN ROMÂNIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Un hamal de la gară care câștigă 15,000 lei la lotărie — Turneul d-lui P. Liciu în Bucovina — Fabrica de fulmicoton de la Dudești

București, 30 Aprilie st. v. Printre câștigătorii lozului de 150.000 lei se află și un hamal dela gara de nord. Acesta posedă o optime din lozul câștigător. Partea lui a fost prin urmare de 15.000 lei.

Întâmplarea aceasta norocoasă este azi obiectul de discuție al tuturor Bucureștenilor. Svonul s'a răspândit nu din cauza interesului ce l-ar fi prezentat faptul în sine. Lumea a aflat despre această întâmplare prin modul cum fericitul câștigător și-a manifestat bucuria.

*) Căci pe artiștii noștri mari nu-i cunoaște. (Cel mult pe nostima Heléne Vacarescu u. Comp.)

Departa de a înnebuni de fericire — cum a pățit odată un cismar din Berlin când i-s'a adus la cunoștință că a câștigat un milion — hamalul nostru s'a dus drept la colectorul, dela care cumpăraseră biletul și și-a încasat suma ce i-se cuvenea. După aceea, s'a dus la un croitor și a comandat un costum de haine pentru toți colegii lui. Iar în cele din urmă fericitul câștigător și-a convocat pe toți prietenii la un mare chef, cu hotărârea bine stabilită de a cheltui mai mult de o mie de lei. Și a fost o petrecere care — vorba basmelor noastre — dacă nu s'o fi sfârșit, ține și acum.

Rog pe cetitorii acestei rubrici să nu se lase a fi ademiniți de această întâmplare, pe care am redat-o mai mult pentru ciudătenia și, dacă vreți, chiar pentru raritatea ei. Fiindcă sunt foarte rare cazurile acestea fericite, — atât de rare încât nu merită ca omul să-și cheltuiască banii spre a-și încerca norocul.

*

D. Petre Liciu, unul din cei mai de seamă artiști cari au ilustrat cu talentul lor scena românească, a hotărât să întreprindă un turneu artistic în Bucovina.

După cum se știe, d. Liciu a mai fost și acum un an în această frumoasă provincie, care odată a făcut parte integrantă din corpul Moldovei.

De astădată însă turneul proiectat de eminentul artist ia proporțiile unui eveniment artistic de cea mai mare importanță, atât din cauza artiștilor de valoare din care se va alcătui trupa sa, cât și prin repertoriul ce va reprezenta.

În adevăr, de rândul acesta d. Liciu a izbutit să obție concursul marilor săi camarazi de la Teatrul Național Aristizza Romanescu, Const. I. Nottara, decanul primei noastre scene și N. Soreanu. Bucovinenii, cari nu cunosc pe acești fruntași eminenți ai teatrului românesc, nu pot să-și dea seama de importanța artistică a turneului Liciu și mai cu seamă nu pot nici să bănuiască măcar ce surprize de emoțiune estetică la rezervă acest turneu.

Dar turneul d-lui Liciu este important și din punct de vedere național. Fiindcă el nu are de scop numai să facă pe frații noștri din Bucovina, să admire și să aplaude pe cele mai de căpetenie puteri artistice ale Teatrului Național din București. Mulțumită acestui turneu, Bucovina, înfierată, va revedea pe Ștefan cel Mare și sfânt, care a stăpânit cu glorie acest pământ și ale cărei scumpe oseminte și azi se odihnesc la mănăstirea Putna, zidită de el. Fiindcă d. Liciu va reprezenta trilogia moldovenească a d-lui Delavrancea.

Are să fie, desigur, aceste reprezentații un eveniment de artă națională, care va sguđu de emoțiune și va storce lacrimi de entuziasm ce nu se vor uita niciodată.

*

La toamnă va începe să funcționeze fabrica de fulmicoton dela Dudești.

Inițiindu-se această fabrică, țara noastră va fi în stare să-și fabrice singură, cu material, indigen absolut tot materialul explozibil necesar pentru timp de războiu, așa, încât armata noastră va fi oricând gata să facă față oricărei împrejurări, — fie ea oricât de neașteptată.

Bucureșteanul

SCRISORI DIN IAȘI

In chestiunea statuei lui Vodă-Coza

Iași, 26 Aprilie 1911

După mari străduinți cetățenii Iașului, au izbutit să adune banii trebuitori pentru statuia marului domnitor Alexandru Ion I. Cuza, a cărui scurtă domnie, dar bogată în fapte mari, a pus bazele României de azi. — A fost o colectă adăvărat națională.

Toate clasele sociale și-au dat obolul, și pentru acelaș scop mareț s'au întâlnit banul săteanului nevoiaș cu cei 20,000 lei ai M. S. Regelui. S'a găcit și un artist de valoare, profesorul Romanelli din Florența, care cu multă maestrie ne-a înfățișat chipul mărețului domn. — Însă locul unde să se așeze această statuie este chestiunea cea mai gravă, care mai bine de un an preocupă pe ieșeni și după mari neînțelegeri și multe

intorsături, pare acum că s'a găcit și în această privință soluția necesară.

De la început chiar, când s'a lansat primele liste de subscripții, ieșenii au socotit, că niciăiri nu poate fi la locul ei statuia lui Vodă-Cuza, de cât în piața Unirei. Aici se întâlnesc străzi, ce vin din cele patru părți ale orașului, aici îi piața cea mai largă și frumoasă, aici s'a jucat întâia horă a unirei țării surori, aici vrea poporul.

Lucrul pare foarte simplu. Dar s'au găsit unii, cari sub cuvânt, că s'ar atinge oareșcare susceptibilități, au cerut să se așeze chipul lui Cuza-Vodă în altă parte, rezervându-se piața Unirei, dacă nu altei statui, cel puțin monumentului Unirei, pentru care parlamentul țării a destinat 300,000 lei. Și atunci primăria orașului face oarecari exproprieri, cheltuiește bani de unde nu erau și deschide o piață nouă, nu departe de a „Unirei“ unde să și face fundamentul statuei cu toate protestările cam pașnice ale cetățenilor.

O puternică mișcare în opinia publică, susținută prin articole de gazetă, întruniri publice și discuțiunile de toate zilele, silește pe comitetul de inițiativă pentru ridicarea statuei să se întrunească și să hotărască așezarea ei în piața „Unirei“, — cu condițiunea să se mai facă o subscripție suplimentară, căci așezarea unui monument de așa greutate în piața „Unirei“ cerea cheltueli mari. În scurt timp datorită mai ales „Neamului Românesc“ și „Adevărului“ se adună 32,000 lei.

Nu fără indignare au aflat însă ieșenii într-o bună zi, că comitetul adunându-se din nou, într-o ședință furtunoasă ar fi revenit asupra votului anterior și ar fi hotărât, ca statuia să se așeze în piața nouă. Cu multă energie profesorii A. D. Xenopol, A. C. Cuza și N. Iorga, membri și ei în comitet, provoacă iarăș o întrunire publică, țin discursuri, fac memorii, scriu articole în gazete și se ajunge în sfârșit la rezultatul, că se hotărăște de către comitet, ca statuia să se cedeze primăriei, ca s'o așeze unde va voi — deci unde cer cetățenii — cu condițiunea, ca să ia asupra-și toate cheltuelile de așezare și să fie gata până la 1 Iulie, — altfel comitetul o așează în piața cea nouă.

Cum banii sunt adunați, lucrările vor începe zilele acestea, și statuia, care acum stă ascunsă în oarecari grajduri boerești, va fi dată admirațiunii tuturor, văzându-și ieșenii implinită o legitimă dorință a lor.

O calomnie

O chestiune, care interesează mult în țară, și despre care s'a vorbit și în unele gazete străine, dar care preocupă mai ales pe ieșeni, este învinuirea adusă profesorului universitar din Iași A. C. Cuza, că lucrarea sa „Despre poporație“ (Iași 1899) ar fi plagiată, — după mai mulți autori străini.

O broșură tipărită în editura revistei „Facla“ din București, apărută în timpul campaniei electorale din Februarie a. c. — când d. Cuza candida la un scaun de deputat în Iași — și semnată de un tânăr avocat de aici Em. Socor, încearcă a susține, că d. Cuza n'ar fi procedat onest în alcătuirea lucrării sale, premiată de altfel și de Academia Română.

D. Cuza, fruntaș naționalist, cunoscut prin lucrările sale economice, prin care dovedește, că Ovreeii sunt un pericol de distrugere pentru noi, întru cât au înlăturat clasa mijlocie românească din multe orașe din Moldova mai ales, și că se înmulțesc mereu în dauna elementului național, susține, că broșura amirtită, nu ar fi decât o calomnie pusă la cale de Ovreei cu scopul de a-l discredită în fața opiniei publice din țară și străinătate. Cu multă logică și abundență de argumente, răspunsurile d-lui Cuza se succed în revista „Neamul Românesc“.

Îndată ce a apărut broșura semnată de d. Socor, profesorul Cuza l'a chemat în judecată înaintea curții cu jurați din Iași pentru faptul de calomnie prin presă. — Procesul se judecă la 21 Mai viitor și promise a ne da cele mai interesante desbateri.

Dar asupra acestei chestiuni promitem a reveni

V. E. T.

Litere — Arte — Științe

MIE ÎNSUMI

*Eu nu vreau să știu de tine!
Tu să-ți ții cărarea ta
Cum e firea ta făcută, —
Eu mi-oi ține pe a mea.*

*Eu o iau așa, pe câmpii,
Și-mi iau lumea 'n cap — dar știu
Că trăesc cum vreau eu însumi
Și că sunt cum vreau să fiu!*

SINGURĂTATE

*Azi nu mai pot cu mine
Să mă mai țin în frâu,
Mă doare orice clipă
Trăită în pustiu.*

*Din nou ași rătăci-o
Ca un nebun, așa;
Și es din casă, ușă
Trântind-o'n urma mea:*

*C'ași vrea să 'nchid năuntru
Un gol fără de glas,
Ce vine după mine
La fiecare pas.*

Alex. St. Vernescu

Muzica

Mattia Battistini — Arta italiană

Om de 62 ani, cântă azi de încremenește lumea, aruncând pâcla umilirii în cel mai puternic șovinism.

Om de 62 ani, deșteaptă convingerea că există pe scenă un tânăr, un june cu sentimente fragede și plin de entuziasm.

Acesta este baritonul Mattia Battistini, în a cărui față toate popoarele cu pricepere pentru arta adevărată se închină, îngenunchiând înaintea lui ca și când ar cere iertare pentru păcatele altora. El arată existența artei cu venirea sa, iar cu plecarea sa lasă în urmă halucinația artei.

Adevăratul „bel canto“ pleacă, triumfător, cu Italianul Mattia Battistini, aruncând umbra nedumeririi în cei rămași.

*

Odinioară, muzica italiană stăpânea scenele Europei. Apoi a urmat emanciparea; la Paris și Londra numai în parte, la Viena cu desăvârșire. Poporul german a câștigat în deceniile din urmă, convingerea, că este matur pentru independența intelectuală, și că în științe, în arte, în toate produsele proprii îi sunt suficiente; a grăbit a uita ce este dator culturii străvechi a popoarelor latine, și, ca de obicei, a fost cuprins de ură și dispreț, față de maestrul din al cărui suflet s'a nutrit.

Acum un an, o trupă de operă italiană a venit la Viena. Era la sfârșit de sezon, în Iunie, și o foaie (Die Zeit) și-a permis gluma de gust prost de a scrie cu acest prilej: „Jetzt ist schon alles eins, jetzt kann auch schon der welsche Salat kommen“.

Repertoriul purta numai piese vechi: Aida, Ernani, Rigoletto de Verdi, Bărbierul de Sevilla, de Rossini, Maria di Rohan de Donizetti; evident, oamenii aceștia căutau să impună numai prin interpretare.

În ciuda căldurii și a prețurilor ridicate, câteva dintre reprezentații au trebuit să fie repetate, la cererea publicului, care se certa formal pentru bilete; și, arareori va fi văzut ac. astăzi ves-

lită operă vieneză entuziasm mai general, manifestare mai grandioasă, aplause mai unanime; după fiecare reprezentare, câte 15 minute rămănea auditoriul încă împreună în sala deja întunecată, aplaudând și aclamând, în timp ce servitorii grăbiți se pregăteau a face ordine.

Și despre acești maestri nu se știa nimic la Viena. Nici despre cel mai distins dintre ei Mattia Battistini, deși triumfurile sale nu datează de astăzi. Battistini este desigur cel mai desăvârșit artist cântăreț al zilelor noastre: Voce minunată, care și-a păstrat întreaga frumusețe și a rămas mlădioasă, lină, dulce și plină; temperament de artist cu cele mai sublimе concepții de artă; iar ca individualitate, nobleța însăși. Cântul său este atât de ușor, neforțat, natural, atât de potrivit, în cele mai subtile nuanțe, cu momentul, cu locul, cu textul, încât ai iluzia, că nu cântă, că așa este graiul său firesc; — aci, natural îl ajută și limba; frumoasa limbă italiană, care pare, că fără să vrea trece în melodie sonoră.

Publicul a fost captivat în seara dintâi, când s'a cântat „Ernani“, unde Battistini are una din cele mai splendide creațiuni; critica, faimoasa critică vieneză, s'a alăturat încetinel și precaut la admirația generală, care a luat proporții indicibile când maestrul trecut de 60 ani s'a prezintat ca Figaro în opera de seninătate jovială a lui Rossini, discret, delicat, isteț, sprinten ca un prâsnel, cântând partiile grele cu ușurință uimitoare.

Battistini n'a fost singura forță a trupei. Basistul Arimond a cutremurat vastul amfiteatru, deși se cobora cu vocea în profunzimi neverosimile, în timp ce auditoriul își reținea respirația de uimire. Primadona, Edit de Lys, și tenorul Piccaver au fost excelenți, iar dirigentul, signor de Lara a fost aclamat în rând cu cântăreții.

Trecerea acestor italieni prin Viena a dat de gândit publicului. Battistini, și soții săi au deschis, celor ce i-au ascultat, perspective, de care aceste generații încredute în sine nici n'au visat.

„Invitat să participe la un concert de binefacere, Battistini a venit săptămâna trecută pentru a doua oră la Viena; s'a prezentat și pe scena Operei, în „Rigoletto“ și „Balul mascat“ de Verdi. Cine știe de va mai veni încoace vreodată. Cântăreții de aci vor respira liniștiți. Publicul va uita aceste prestațiuni neobicinuite și se va întoarce la artiștii săi de toate zilele, și, în scurt timp, iarăș va jura că nu este artă mai presus decât a lor. Deja corul de bărbați din Viena a plecat să concerteze la Roma. Și o foaie șuchiață scrie: „Italienii vor putea să profite mult în urma acestor concerte, cum în același timp colecțiile de artă germană dela expoziția din Roma vor fi de mare folos pentru artele plastice ale Italiei“. — Ba, Roma nu va învăța nici muzică, nici altă artă dela nime.

(Viena).

C. N.

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 Maiu v. 1911.

De-ale noastre.

Veste îmbucurătoare. D-nul Gheorghe Coșbuc, în urma făgăduinței sale de mai înainte, a binevoit să ne puie la dispoziție pentru foiletonul „Românului“, cinci fragmente din traduceri făcute de d-sa din epopei celebre ale literaturii universale. Și anume: Din Divina comedie alui Dante episodul Francescei da Rimini (Infern V) și al morții lui Ugolino (Infern XXXIII), din Odisea lui Omer. Adăpostirea lui Ulise în coliba porcarului (XIV), un fragment din cartea II a Lusiadelor lui Calderon și unul din Cartea regilor, a persianului Fiodusi. Pe acestea le vom publica pe rând în numere de Duminecă.

Avem măgulitoarea speranță, că după acestea, poetul ne va onora și cu poezii originale, scrise într'adins pentru „Românul“.

Iubitul poet a stat azi la Arad, și-a petrecut ziua și seara în societatea amicilor și cunoscuților săi de aici. Dela Arad d. Coșbuc pleacă la Karlsbad, unde va sta mai multe săptămâni spre a-și căuta de sănătate.

Serbarea lui 3/15 Maiu. Frații români din Diciosânmărtin și din Sân-Nicolaul-mare (Banat) au serbat foarte frumos într'un cerc restrâns ziua libertății lui 3/15 Maiu și cu prilejul acesta ne-au trimis următoarele telegrame:

Diciosânmărtin. Izbândă întru realizarea sublimului scop pentru care luptați! Românii târnăveni.

Sân-Nicolaul-mare. Românii din Sân-Nicolaul-mare serbează ziua lui 3/15 Mai. Fie în vece memorabilă! Să trăiască națiunea românească. Dr. N. Oprean, adv., Maria dr. Oprean, Iul. dr. Luczay, Viorica Oprean, Miți Oprean, dr. I. Demian adv., Atan. Lipovan inv., Emiliu Deciu, inv. I. Pop.

Închiderea birturilor în comit. Caraș-Severin. La propunerea vicecomitelui Aurel Issekutz, comitetul municipal din comitatul Caraș-Severin a votat hotărîrea, ca Dumineca și în sărbători dela 8 ore dimineața până la 4 ore d. a. toate birturile sătești de pe întreg teritoriul comitatului, să se țină închise. Încă o pildă de urmat!

Păziți copiii. Muncitorul Tănase Cocoș din Orșova, plecând Vineri în 12-lea l. c. de dimineață la lucru dimpreună cu harnica-i nevastă și a lăsat pe cei 3 copilași mititei acasă în grija cucului, dupăcum e obiceiul la țărani noștri. În capul Orșovei, suburbiul „Țigănie“, se află o groapă mare, despărțită de Dunăre, prin o ridicătură de vre-o 10 metri lățime, care de prezent e plină cu apă, fiind apa Dunărei la 4⁵⁰ metri înălțime peste 0, și la care copiii puștii își află distracție, mai uitându-și de foame. În acea baltă, Culița susnumitului Cocoș, un copilăș în etate de 2 ani, amezînd a căzut în apă și s'a înecat. Părinții se zdobesc de durere, iar autoritățile au ordonat anchetă.

Din patrie.

O senzație ciudată O ciudățenie neînchipuită au descoperit jandarmii zeloși într'un han dela marginea Banat-Comloșului. Era suspect, că o seamă de tineri zilnic se întâlneau în o odăiță separată a hanului. Ce făceau însă acolo, a rămas multă vreme deadreptul misteriu nepătruns. Dar penele de cocoș nu de giaba sunt pene de cocoș, într'o bună zi au dat peste ei. Și a ieșit, în urma pasului rezolut al jandarmilor, lucruri triste la lumina zilei. S'a ridicat vâlul tainic despre întrunirile zilnice ale feciorilor, cari constituiți în societate secretă, sub direcția unui robust se torturau în felul cel mai cumplit, cu scopul de a scăpa de cătănie. Vre-o douăzeci de inși, figuri pierite, amețite toate, aflaseră copoi administrației, tăvălindu-se în jurul unei căldări cu rachiu. Iar vâtaful lor robust, cu o biciușcă împănată cu cuițe, îi stîmula să bea mai departe.

Jandarmii nu înțelegeau la început scena asta urâtă. Făcându-li-se însă interogatorului feciorilor aproape desfigurați de tortura, la care s'au supus benevol, s'a vădit, că cauza asta de sine e suportată cu scopul de a scăpa de miliție. Zilnic se adunau adevărat la birt, unde dușă un regulament special al lor, se dedeau la beții neînchipuite, după munca zilei. În sensul regulamentului erau obligați să se rețină dela orice nutremânt. Iar ca să nu doarmă, avea grijă

șeful societății, care cu biciușca îi trezia și împintea la beură.

Cât le era însă de mare frica de cățanie, totuș soarta nu le-a ajutat să scape. Căci descoperiți odată au ajuns cu toții la asentare. Comisia de asentare din Zsombolya, informată de matrapazlăcul ce l-au încercat, constatând medicul, că nutriți bine vre-o două săptămâni, până la unul sunt apti, — i-a înrolat pe toți la armată.

Atâta e știrea senzațională, ce ne-o aduc ziarele ungurești. Considerând însă, că se apropie sezonul castraveților și mai ales, că *rechinul* (cânela de mare) apăruse la Quarnero, fie-ne permis să nu o acceptăm în forma aceasta din cale afară romantică.

În atențiunea celor bolnavi. Reuniunea de preoți „sf. Iosif“ din Görz s'a înființat mai înainte de aceasta cu mai bine de 34 ani, cu scopul de a da preoților puțința de a-și vedea de sănătate, în cazul când medicii le rânduesc câțeva petrecere într-o climă mai blândă. Ea are deja trei sanatorii și anume în Görz, în Meran și în Ika lângă Abbazia, și acum se gătește să ridice al patrulea sanator în Dalmația. Membrii reuniunii în caz de lipsă pot să petreacă în sanatoriile aceste primind locuință, servit și tratament medical gratuit, iar pentru vipt plătiind o taxă foarte moderată. Membru poate să se facă oricare preot catolic, plătiind taxa anuală de 3 cor., ori 50 cor. odată pentru totdeauna. Informațiuni mai amănunțite se pot câștiga dela: Der Zentralvorstand des St. Joseph-Priestervereines în Görz (Austria).

Dela frați

O revistă italiană despre serbările jubilarie din Iași. Ultimul număr din revista italiană — „Domenica della Corriere“. — suplimentul ilustrat săptămânal al marelui ziar milanez — „Corriere della Sera“, — publică un reușit clișeu reprezentând Universitatea din Iași, precum și câteva amănunte asupra serbărilor jubilarie care vor avea loc în curând.

După ce spune, că Universitatea ieșană a fost inaugurată în Maiu 1861 de către Vodă Cuza, „Domenica“ constată că, „Universitatea din Iași a fost și este un centru foarte important pentru cultura română“.

Apoi se exprimă în termeni elogioși despre palatul Universității ieșene și dă câteva amănunte asupra orașului Iași, precum și asupra populației sale.

M. S. Regina României la Constanța. Aflăm, că M. S. Regina se va stabili la Constanța pentru mai mult timp.

Este probabil, că Suverana nu va asista la serbarea zilei de 10 Maiu.

Turcii despre armata română. Ziarul „La Turquie“ publică impresiunile atașatului militar otoman asupra armatei române, pe care a văzut-o la manevre.

Ce privește organizațiunea, armamentul și disciplina, armata română e superioară oricărei armate din Balcani. Generalii ei sunt profunzi cunoscători ai războiului modern. Trupele suportă cele mai grele încercări. Cu un cuvânt armata română e la înălțimea misiunii sale.

Români la Roma. Săptămâna trecută, Joi, d. Nanu, ministrul României la Roma și comisar al pavilionului etnografic român inaugurat de cu rând la expoziția din Capitala Italiei, a oferit o masă intimă mai multor artiști, scriitori și ziariști italieni.

Cu acest prilej s'au rostit mai multe toastări entuziaste pentru prietenia italo-română.

Cel dintâu a vorbit ministrul român, d. Nanu, care a salutat Italia și Roma, cetatea străbună, — apoi cu mult avânt liric, în care diplomatul dăduse întâietate poetului — cum se exprimă „Corriere della Sera“ — a ridicat un imn patriei sale.

La salutul d-lui Nanu au răspuns d-rul Falbo dela ziarul *Messaggero* și Angelo de Gubernatis; după care au toastat Tzigara Samurcaș și profesorul Lanciani care a reamintit figura lui Ovidiu rătăcind către Pontul Euxin, precum și luptele pentru independența română și italiană.

La aceste toasturi s'au asociat Civinini, care în numele eternei poezii, sufletul latinității, a salutat România în persoana Reginei poete; Vico Mantegazza: Eugen Porn reprezentantul unui ziar român și I. Procopiu, președintele sindicatului ziariștilor români.

Deschiderea sesiunii generale a Academiei Române. Duminecă după amiază la orele 2 s'a deschis sesiunea generală a Academiei Române.

A prezidat d. Iacob Negruzzi, președintele Academiei.

Fotoliul secretarului general a fost ocupat de d. Dimitrie A. Sturdza, secretar perpetuu al Academiei. Au luat parte următorii membri ai Academiei.

N. Iorga, Ion Bogdan, Spiru Haret, Ion Bianu, N. Ganea, Anton Naum, Ion Caragiani, Ion Pușcariu, N. Quintescu, Const. Erbicea u, Al. Marienescu, Dimitrie Onciul, Th. V. Stefanelli, Al. D. Xenopol, Mihail Șuțu, Victor Babeș, Stefan Hepites, dr. Gh. Marinescu, dr. C. Istrati, L. Mrazec, P. Poni, Anghel Saligny, N. Teclu.

În afară de acești membri ai Academiei au mai asistat d-nii Th. Rosetti, membru onorar și d. general Gr. Crăniceanu, Gh. Țițeica, St. Longinescu, C. Giurescu și Ursu membri corespondenți.

D. Iacob Negruzzi dă citire programului lucrărilor acestei sesiuni.

D. Dimitrie A. Sturdza, secretar perpetuu, citește raportul activității anuale, adecă dela sfârșitul lui Maiu, anul trecut până în prezent.

S'a ales o comisiune compusă din d-nii Th. V. Stefanelli, D. Zamfirescu și Gr. Antipa care va alcătui răspunsul la raportul d-lui secretar general. S'a hotărât ca prima ședință publică a Academiei să fie Vineri 6 Maiu, când se vor face următoarele lecturi:

Dr. At. Marienescu, Dinastia lui Radu Negru.

I. Pușcariu: Munții Tamoși și Tămășel. În fiecare zi la orele 2 p. m. Academia Română va ținea ședințe intime până la 25 Maiu.

Sâmbătă 7 Maiu membrii Academiei vor face o excursie în corpore cu un tren special la Curtea de Argeș. Trenul va pleca din gara de nord la 8.10 dimineața și se va înapoia seara la 8 și 20.

Nu s'a putut fixa zilele în care cei trei membri noi aleși: N. Iorga, Șuțu și Stefanelli își vor pronunța discursurile de intrare în Academie.

D-lui N. Iorga i s'a invocat ca motiv că d. Al. D. Xenopol, care îi răspunde discursului său, nu și-a făcut până acum răspunsul.

Voind să se fixeze o zi pentru o comunicare a d-lui N. Iorga, d-nia sa a spus că nu va face nici o comunicare până ce nu va pronunța discursul de intrare în Academie. D. K

Asasinarea unui vestit criminal din Constanța. Marți dimineața la orele 3, vestitul criminal Veris Becstas din Cerna-Vodă, care teroriza toate satele din împrejurimi a fost ucis cu un foc de revolver în următoarele împrejurări.

Ducându-se la casa cumnatului său Mehmet Sachir în urma unei certe s'au luat la bătaie cu acesta în curte.

Mehmet a scos un revolver și a tras asupra adversarului său un foc, răniindu-l grav.

După o jumătate de oră Becstas a încetat din viață la spitalul unde fusese transportat.

Scandalul dela biserica catolică din Iași. Ziarele din România vorbesc despre sinuciderea d-nei Veronica Popovici din Iași. În această sinucidere e implicat însă și preotul Weber parohul bisericii catolice, care a fost chemat la Parchet.

În urma acestor bănuiele, preotul Weber a fost oprit de episcopul catolic Camili de a mai oficia, până nu se va face lumină deplină.

Cu toate acestea preotul Weber s'a dus azi la biserica să officieze, însă a fost oprit de ceilalți preoți. S'a născut atunci un tumult îngrozitor și mulțimea credincioșilor a început să huiduiască pe preoți! Anunțându-se Parchetului, s'a evacuat biserica și au început cercetările.

O biserică distrusă de foc. Din comuna Tătuțești se anunță, că băiatul Ion de 11 ani, al locuitorului Dumitru Badoaia din acea comună, fiind trimis de tatăl său, — care este cântăreț, — la biserică ca să toace, băiatul a început să caute cu chibritul aprins cuiburi de păsări pe sub streșina bisericii.

Din nebagare de seamă paele dela cuiburi au luat foc incendiind și biserica, care a ars cu desăvârșire.

Pagubele sunt de 10.000 lei.

Diverse

Noua școală din Coroeșteni-Vulcan. Pentru zidirea unei școli noi în Coroeșteni-Vulcan s'au primit următoarele oferte:

Vasile Stroescu 500 cor., Banca N. 500 cor. L. C. 250 cor. colectă făcută de d. I. Morandini la „Clubul Tinerimii“ din București 200 cor. Take Ionescu 100 cor., Marin Theodorean, Sava Șomanescu cât. 29 Lei, institutele „Albina“ Sibiu și „Ardeleana“ Orăștie câte 100 cor., „Poporul“ Lugoj 10 cor., dr. Elie Dăian, Cluj 30 cor. G. Borzea, Kövesd, I. Cârstea, Brașov câte 2 cor. Colecta bisericilor Câmpuluineag 8 cor. Jezvin 1 cor. Geoagiu 4-20 cor. Colecta d-lui Groza, stud. Viena 11 cor.

Ca suprasolvire la prețul broșurii „Chestii contimporane“ au dăruit: Il. Sa I. M. Moldovan Blaj, dr. V. Bontescu și dr. A. Straițariu Hațeg, Dr. V. Colceriu, Orade câte 9 cor., dr. Cornel Bene, V. Blășian, Lupeni, dr. St. Erdélyi, dr. Frențiu, Orăștie, Em. Ungurean, Timișoara, dr. Al. Hossu, Deva, G. Suta, Borlești, Aron Mihaescu, Lunca-Cernii, câte 4 cor. Rubiu Pațija, Alba-Iulia 3 coroane, Ioan Boldor Vulcan, dr. Romul Dobo, Orăștie, dr. Francisc Hossu, Deva, Nicolae Șerban Făgăraș, Văd. dr. Anca, Oravița, dr. A. Chejban, G. Precup, Blaj, I. Ghent, Orade, dr. C. Pavel, Beiuș, dr. Turcu, Viena câte 2 coroane. Dr. J. Bălan, București, St. Roșian, dr. Al. Niculescu, Traian German, dr. V. Suciu, V. Suciu Blaj, dr. Lazar Popoviciu, General Al. Lupu, Viena, Constantin Pop, Baia de Criș, Nicolae Pop, Orminda, Bas. Morariu, Poiana Aiudului, dr. L. Pop, dr. Ștoica, Brad, Nicolae Zugravu Uricani, Ioan Opreșiu, Barul-mare, dr. A. Cosna, Timișoara, dr. A. Muntean, Orăștie, dr. T. Morcan, Câmpeni, dr. Al. Bogdan, Brașov, dr. Leo Parasca, dr. Hica, Hațeg, dr. C. Moldovan, Baița, dr. V. Hetcou, dr. T. Stan, S. Ciceronescu, Moise Nyes, Orade, V. Deciu S. Nic. Mare, Teofil Crișan, Pânil, I. Georgiu, dr. P. Fabian, Gherla, Luciu Jancu, Zambrani, V. Porțiu, Oravița, I. P. Ludș, dr. Pompiliu Nistor, Zernești, dr. St. Pop. Jezvin, I. Bodocan, Ghelar, Cam. Selăgian, Fabian Beiuș, G. Morariu, Vermes, A. Moisă, Torotic, V. Șandru, Bărăști, Ales. Pop, Belotinți, A. Dregheciu, R. Bărbat, Emil V. Degan, Budinți, câte 1 cor., Dr. V. Ostate, Varmero, 50 fileri, Ioan Bora, Petnes, 40 fileri.

Marinimoșilor donatori prin aceasta li-se aduc cele mai ferbinți mulțumite pentru dărnicia lor românească și creștinească, pentru care Dumnezeu să le răsplătească.

Pentru senatul școlastic, dr. Nicolae Brânzău, președinte, Bucur Voin, notar.

Din străinătate.

Procesul Reinhott. Din Moscva se anunță următoarele: Se pare că procesul intentat fostului prefect Reinhott se va termina cu achitarea inculpatului, sau în cazul cel mai defavorabil cu aplicarea unei pedepse ușoare, cu toate că în voluminosul act de acuzare sunt înșirate o mulțime de abuzuri și alte fapte condamnabile.

Ziarele cunosc în unanimitate că și sub predecesorii lui Reinhott s'au comis abuzuri, acte de șantaj, abuzuri în administrația averii publice etc. și că ministerul de interne le-ar fi tolerat.

Un martor a declarat astăzi că ministrul de interne a spus acuzatului să ceară gratificații pentru funcționari și sumele primite să le întrebuințeze pentru acoperirea deficitului ce s'a constatat în timpul revoluției.

Relativ la abuzurile de putere și violare libertății personale, acuzatul a declarat că în timpul revoluției a trebuit să procedeze astfel spre a menține ordinea.

În privința luării de mită dela proprietarii caselor de toleranță de băi, și tripoduri, este adevărat că Reinhott a primit sume însemnate pentru indulgența sa, el declară însă că aceste sume i-s'au dat de bună voie.

Acest proces face impresia ca și când tribunalul nu ar avea să judece numai faptele lui Reinhott, ci și asupra ministerului de interne.

Fiul mareșalului Bazaine. Ziarele spaniole aduc știrea, că fiul mareșalului Bazaine, cunoscut pentru rolul său odios în războiul germano-francez din 1870, a luat hotărîrea, să ceară revizuirea procesului tatălui său.

Fiul mareșalului dr. Alfons Bazaine, e ofițer în armata spaniolă, unde a intrat la vârsta de douăzeci de ani.

După ce a făcut campania din Cuba, a fost numit atașat militar la legățiunea Spaniei din Mexico. În 1905 s'a reîntors și a cerut să facă parte din trupele trimse în Maroc.

E bine cunoscut în familia regală spaniolă. A avut ca naș și nașă pe regele Alfons al XII-lea pe vremea aceea prinț al Asturiilor, și pe regina Izabela.

În cererea de revizuire a procesului tatălui său, el se bazează, pe prescripțiile legii franceze din 1895.

Ziarele franceze nu cred în verosimilitatea acestei știri. Revizuirea după ele ar desmormânta un trecut, care ar acoperi de rușine pe fiul trădătorului.

Experiențe asupra microbului scarlatinei. La Academia de științe din Paris s'a făcut de curând o comunicare relativă la lucrările d-lor *Levaditi*, dela Institutul Pasteur din Paris și *Landstenier*, din Viena asupra microbului scarlatinei.

„Le Temps“ a voit să aibă amănunte asupra cercetărilor făcute în această direcție și în acest scop s'a adresat d-lui *Levaditi*, care i-a dat următoarele explicațiuni:

„Cu ajutorul Institutului Pasteur am făcut încercări de-a transmite scarlatina la maimuțe antropoide (cimpanzei).

„Până acum nu se cunoaște microbul acestei boli molipsitoare și se fac mari eforturi pentru a-l identifica.

„Noi am inoculat sub pielea și în gâtul cimpanzeilor produse luate dela copiii atinși de scarlatină și în deosebi din sânge și din depozitele amigdalene. După o incubare de foarte scurtă durată — 48 de ore — incubare la fel cu aceea a scarlatinei la om, am constatat la maimuțe febră și o anghină asemănătoare cu anghina scarlatinoasă. Unul din cimpanzei a prezentat și o erupție generalizată și caracterizată prin pete mici împrăștiate pe tot corpul; această exanțemă semăna cu aceea a scarlatinei.

„Pe urmă animalul a murit. La necropsie, am constatat leziuni la rinichi și pe piele, leziuni cari amintesc pe cele produse de infecția scarlatinoasă la om.

„În sfârșit, experiențe de control au arătat, că boala creată pe cale experimentală nu-i pricinuită de „streptococ“, microb, pe care unii autori îl învinușeră, că ar fi agentul patogen al scarlatinei“.

Spital de pești Unde ar putea fi, decât în America.

Pe lângă spitalele de câni, de mîțe ș. a. este acum și spital de pești. Singuraticii pești bănuși cu vre-o boală își au bazinul separat spre a nu se infecta unii de alții. Apa se reîmprospetează zilnic în repetite rânduri. Pentru de a ușora durerile operațiunii, peștele pacient se pune mai întâiu în apă bine încălzită. Pe broaște le chiar și adorm cu iniecții de cocain înainte de operații.

Monumentul „răsboiului popoarelor“. La Lipsca se va construi acum un monument în amintirea răsboiului numit al popoarelor, deoarece au luat parte la dănsul vre-o patru națiuni.

Monumentul acesta se ridică din inițiativa consilierului Theime, care a pus la dispoziție suma de cinci milioane.

Planul acestui monument a fost alcătuit de sculptorul Hugo Schöne.

Ciuma în Asia-mică. „Berliner Tagblatt“ află din Constantinopol că ciuma bubonică bîntue cu furie la Basra. Epidemia face multe victime, deși se prezintă sub o formă ușoară a ciumei bubonice.

Ciuma a fost adusă de către caravanele din Asia Centrală.

2000 dezertori creștini din armata turcească. Vaporul „Golipoli“ a adus la Roma un mare număr de dezertori creștini din armata otomană.

Ei declară, că au fugit din cauza maltratărilor suferite dela ofițeri, cari îi băteau până la sânge și-i puneau să umble desculți pe drumuri șoseuite cu pietre ascuțite.

Numărul tuturor creștinilor dezertați se ridică la 2000.

ECONOMICE

Principiile lui Herman Schultze ca reforme în viața noastră economică

de : dr. Pompiliu Cioban

— Urmare —

Prin fructificarea sigură a depunerilor, și depina asigurare a acestora am îndemnat poporul la cruțare și am făcut să dispară neîncrederea cea mare față de Institutele noastre. De altă parte prin votarea împrumuturilor fărănești și celor hipotecare, am încercat să satisfacem lipselor de credit și să promovăm interesele economilor, — astfel că pe lângă aceste stăruințe de sine a început să incolțească și în societatea românească spiritul de asociere și imboldul la cruțare.

Am primit deci în liniamente generale principiile temelnice ale lui Huber, dar n'am știut să le dom viață în forma Reuniunilor lui Schultze și în cadrul Instituțiilor noastre economice.

Ne-am însuflețit de idei mari, și puterile ne-au fost prea mici. Am întemeiat „Albina“ ca societate pe acții, și noi nici cu Reuniunile de credit nu făcusem încă o prealabilă cunoștință. Simțiam lipsa lor, dar nu le puteam populariza în societatea română. Era prea mare indiferențismul nostru și neîncrederea publicului față de aceste Reuniuni, de altă parte conservatismul nostru era prea dezvoltat, decât să ne permită a crede rezultatele favorabile a ajutorului propriu și principiilor de asociere.

De aici a urmat și aceea împrejurare, că și „Albina“ chiar numai așa și-a putut crea capitalul social, că o seamă de oameni în frunte cu Antoniu și Alexandru Mocioni au luat asupra lor astfel de deobligamente materiale, că a trebuit să dispară orice neîncredere și să amuțescă orice gură dușmănoasă.

Pe lângă toate împrejurările maștere și coniușionile nefavorabile vedem cum „Albina“, după inactivare momentan progresează din an în an mai mult, și cum așteptările noastre legate de primul act al organizării noastre economice nu rămân nejustificate și mai puțin nerealizate.

Ramii de afaceri încadrați în primele statute ale acestui Istitut, ne dau prima dovadă eclatantă că principiile lui Schultze n'au rămas fără răsunset nici la noi Români, și am știut să le dăm cât de puțin loc și în cadrele unei societăți pe acții.

Astfel vedem, că afacerile de bancă ale „Albinei“ se încep cu înființarea Reuniunilor de credit pentru participanți, după sistemul și principiile lui Schultze Delitz. Scopul lor primordial era, ca poporul țaran să se poată folosi cât mai bine de favorurile Institutului, și ca pentru acest scop să mijlăcească o legătură necurmată între institut și poporul dela sate.

(Va urma)

ULTIME ȘTIRI

Prințul de coroană german în Rusia. Moștenitorul de tron german merge la 17 Maiu în Rusia, unde va fi oaspele țarului.

În onoarea lui s'au făcut mari pregătiri și prințul va primi în audiență mai mulți bărbați de stat ai Rusiei, cu care va tracta asupra raporturilor dintre cele două state.

Ziarele rusești se ocupă în articole de fond cu vizita moștenitorului și sunt pline de elogii la adresa lui.

Toate convin asupra faptului, că vizita nu este numai un simplu act de curtuasie, ci de însemnătate mare politică. Aceasta cu atât mai vârtos, că soția moștenitorului este o nepoată a prințului Mihail Nicolajevits.

Moștenitorul va fi numit șef al unui regiment de husari.

Impăratul Germaniei în Anglia. Impăratul Germaniei petrece în prezent în Anglia, unde va lua parte la serbările de încoronare.

Wilhelm are de gând să petreacă în Londra mai multă vreme, în care timp se va consulta cu mai mulți bărbați de stat ai Angliei în chestiuni, cari privesc pacea universală, reducerea înarmărilor și raportul dintre cele două state. Toate ziarele engleze, cu excepțiunea celor opoziționale, scriu articole elogioase la adresa împăratului și își exprimă bucuria, că prin mijlocirea lui Wilhelm se va promova în mare măsură acțiunea de apropiere între Anglia și Germania.

Dat fiind, că Wilhelm e de multeori însuș ministrul său de externe, dela prezența lui se așteaptă cu tot dreptul multe rezultate.

„Daily Telegraph“ aduce elogii împăratului Wilhelm numindu-l suveranul păcii.

Ziarul scrie că în timpurile critice ale aneiunții împăratul Wilhelm a fost oaspele împăratului Francisc Iosif. Cei doi Suverani au ținut atunci un adevărat consiliu de războiu, discutând asupra tuturor eventualităților, la cari ar fi putut să dea loc situația internațională atât de încurcată. În timpul acestei conferințe o voce plăcută a pledat încontinuu pentru pace și aceasta era vocea împăratului Wilhelm, care a spus că nu vrea să țarască Germania și Europa într'un războiu necugetat. Când va fi atacat se va apăra, dar în nici un caz nu va ataca.

Italia și răscoala albaneză. Din Roma vine știrea, că în Cameră, subsecretarul de Stat, d. Discalca, răspunzând unei interpelări a deputatului Galli, a declarat că, după depeșile primite de guvernul italian, răsvrătirea albaneză se mărginește la ținuturile septentrionale ale vilayetului Scutari, adăogând, că toate Puterile sunt de acord spre a considera revoluțiunea ca o chestie internă a imperiului otoman.

Oratorul a spus: Avem în porturile noastre din Adriatică destule vase spre a ocroti în caz de trebuință interesele noastre și supușii noștri; dar guvernul e convins, că nu va fi pus în nici un caz în necesitatea de a interveni.

Declarațiunile comandantului trupelor de operațiune din Albania. Comandantul trupelor de operațiune din Albania a făcut corespondentului din Salonic al ziarului „Neues Wiener Tagblatt“ următoarele declarații:

Cu cei 20.000 oameni de sub ordinele sale, generalul Sefket Torghut pașa a hotărît să împresoare din toate părțile pe răsculați, împedându-i... de a se mai refugia în munți, spre a reveni în urmă să hărțuiască din nou trupele.

Totuș, în acțiunea aceasta de represiune, se va sili să nu facă prea mari jertfe de vieți omenești, pentru că lupta se dă în contra unor frați.

În ce privdște Muntenegru, atitudinea acestuia e acum corectă, de o strictă neutralitate.

Dar dacă cei din Cetinge s'ar gândi să dea răsculaților un sprijin efectiv, atunci Turcia care e pregătită de orice eventualitate — va ști să

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețcurente se trimit grătuț ! și francat. !

tragă concluziunile și să procedeze în consecință.

La întrebarea ziaristului, dacă Poarta ar fi dispusă să acorde Albaniei autonomia, Șefket Torghaut pașa a răspuns pe un ton energic, că de așa ceva nici vorbă n'a fost și nu poate fi.

Guvernul e decis să înăbușe cu orice preț insurecțiunea, chiar de ar fi să concentreze în Albania mai multe corpuri de armată.

Vorbind apoi de relațiunile Turciei cu Puterile streine, comandantul a afirmat că aceste raporturi sunt în genere bune și excelente, în ce privește România și Serbia.

Cu România, îndeosebi — a accentuat el — întreținem raporturi din cele mai cordiale, cu toate acestea, e o invenție pe de-a întregul știrea, despre existența unei convenții militare secrete între guvernele din Constantinopol și București. Nici nu e nevoie de un astfel de pact, „deoarece și așa, într'un eventual conflict cu slavonismul, popoarele român și turc sunt indicate să conteze unul pe altul“.

În ce privește relațiunile cu Bulgaria, Șefket Torghut Pașa pune mari speranțe peoul cabinet Gheșow, spre a lucra la ameliorarea l.r.

*

Din Cetine se anunță: Șefii albanezi refugiați în Muntenegru se vor întruni spre a discuta condițiunile de capitulare din proclamațiunea comandantului trupelor de operațiune din Albania.

E probabil că vor fi respinse.

Termenul acordat la Malissores expirând în ziua de 14 curent, operațiunile militare vor începe îndată.

Desvălirea monumentului reginei Victoria. Ieri s'a desvălit monumentul reginei Victoria din Anglia.

La această festivitate a asistat și împăratul Wilhelm, care în prezent petrece în Londra. Afară de aceasta au asistat și reprezentanți din Colonii.

La căderea pânzei, care acoperia monumentul 41-tunuri au dat salve de onoare. Regele Gheorghe a ținut o cuvântare, în care a amintit și despre repositul rege Eduard, spunând, că poate azi se vede mai mult, ce servicii mari a adus domnia înțeleaptă alui. A dat expresiune și bucuriei sale, că la acest act poate saluta pe împăratul german, care va petrece timp mai îndelungat în Anglia.

Împăratul Wilhelm a apărut la festivitate în uniformă engleză.

Pregătiri militare contra Muntenegrului. După ziarul „Italia“, Turcia se pregătește de războiu contra Muntenegrului, concentrând de pe acum, la frontiera acestuia, mai multe baterii de artilerie de munte.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

MARY.

— Roman de Björnsterne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(35) — Urmare —

Va-să-zică și mai mulți dușmani, se gândi ea și se târă afară din groapă.

Spre norocul ei era lîmba de pământ strămtă, astfel ajunse ea în curând la calea, care ducea la cel mai apropiat șes. Mai avea să urce încă numai o colină. Ea nu se apăra ca să nu fie smulsă de furtună, pentru ca să-și scape viața, nu, ci voia să-și salveze cinstea. De ar găsi-o oamenii în valuri sau de nu s'ar mai ști nimic de dânsa, ar spune toți oamenii, că ea și-a căutat moartea — și ar știrici după cauzele hotărârii asteia.

Auzi, prin întunerec cum latră bătrânul căne finlandez. De tot aproape. Umblase deci mai repede Mary, decât crezuse; era doar lângă curtea vecină — uite, vede luminile.

Chiar numai gândul că o să dea de o ființă, care o are dragă, o atinse plăcut. Iubea viața Mary! Nu se simțea ea atât de nepotrivită pentru viață. Când o chemă lătratul cunoscut din întunerec, i-se părea, ca și când ar sta oameni naufragiați la țarmulul mării.

Când trecu prin curte, își părăsi cănele locul de veghe, lătrând încet, ud și bătând prieti-

POȘTA REDACȚIEI

Bănefeanul. Cea de acum, e posibil s'o punem într'un număr popular.

G. B. Oravița. E o afacere de prea puțină importanță, ca să revenim de atâtea ori asupra ei.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Fondat în anul 1882. — Telefon nr. 688.

BRUCKNER LIPOT

tapețier, decorator și fabrică de mobile în

A r a d,

Andrássy-tér 25, palatul Neumann.
(Lângă cofetăria Matzky).

Recomandă mobilele sale propriu pregătite, solide și de o execuție elegantă. Pentru camere de dormit dela 190 fl. Sufragerie (prânzitor), dela 140 fl. Garnituri de salon, dela 95 florini.

Prețuri de cumpărare convenabile!

NEUSCHLOSS
BUTOR

Se vând
exclusiv
mobile
de lemn
tare și
vestit:
■ NEU-
SCHLOSS.

Furnisorul societății căilor ferate ungare.

Atelier de I-u rang.

Dr. Vadász Ármánd și-a mutat
cu prima

cancelaria adv. în str. Erzsébet-Körút nr. 33,
în casa proprie. (Vis-à-vis cu Tribunalul regesc.)

nos din coadă, se apropie de ea, ca să primească un salut din partea ei. Ea îl netezi de trei ori în semn de rămas-bun și grăbi mai departe.

Nu mult după aceea îl auzi cum latră din nou, acum însă cu o altă lătrătură, mult mai aspră. Se gândi involuntar la Ioergen. Se gândi la el, după cum se gândise aproape pe întregă cărarea asta din urmă, care era consacrată mai înainte numai tatălui ei — cu el se plimbase doar ea pe jos sau cu bicicleta de atâtea sute de ori pe aici. Acum se nimicise și farmecul acesta din pricina lui Ioergen. Nu mai putea umbra pe aici fără de el. Nici un pas, nici în viață, fără de el.

Se uită involuntar în sus, dar nu se putea vedea nimic din cer.

O apucă pe ultima cotitură istovită cu desăvârșire. Trecu pe acolo fără de a fi cuprinsă de vre-un simțământ, fără de a se gândi, că este pentru ultima oră, dar și fără de nici o frică.

Ținta, spre care mergea, era atât de clar și de adânc așezată în sufletul ei, ca și drumul de sub picioare. Calea ducea acum peste câmpurile dela Krogskogen spre podul dela debarcader. Era atât de întunerec, încât ochii ei, cari se obicinuiseră doară cu întunerecul, zăriră abia lângă pot zidul cel alb al capelei. Gândurile ei atinseră fugitiv mormintele din cimitir, se duseră însă în curând într'altă direcție, căci trebuiau să-și adune puterile ca să ajungă la ținta călătoriei. Fără să stea de loc la îndoială puse piciorul pe pod și se coborî repede. Aici nu o mai amenința orcanul, aici în două puteri domoale,

La librăria diecezană din Arad

se găsesc

propise (corecte)

de examen

cu Cor. 1-20 o sută bucăți, plus 20 fileri pentru porto postal; asemenea

cărți potrivite pentru premii școlare.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.
Arad, str. Welter János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În librăria diecezană din Arad află aplicare

un cassar.

Postul e a se ocupa în 1 Iunie st. n. Salar deocamdată lunar anticipativ **100 cor.** Preferiți sunt cei ce au absolvat vre-o școală comercială eventual cei ce au praxă în afaceri de librărie.

Oppenheimer Mór

zidar diplomat

Arad, Szabadság-tér 17.

În casa d-lui Dr. Schwartz, în curte.

Recomandă în atențiunea ea. public pentru facerea de planuri și preliminare de zidire, cancelaria lui de edificări.

prietinoase, de când piciorul ei călcuse pământul dela Krogskogen. Colina și insulele îi ofereau scut. În alte împrejurări ar fi simțit-o ea ca o binefacere, să vină sub scutul părinților ei; acum însă era fără de nici o culoare ori care gând de acesta. Alergă ca un mecanism fără de viață înainte. Iși descheie automatic câțiva nasturi dela mantaua de ploaie, ca să dea de cheia cabinei de baie, automatic împinse cheia în broască și deschise ușa. Așa după ce a ajuns în lăuntru, în întunerecul negru ca păcura, abia atunci îi se deșteptară simțurile și o cuprinse o groază. O rămășiță a vântului dela sud-est închise ușa. Ea se cutremură. Simțea acum, că este singură.

Va trebui să se desbrace și să coboare, ca să fie cuprinsă de frig, să fie ca un sloi de gheață. Ca un sloi de gheață. Și mai apoi să se ducă acasă, să capete friguri și alelalte ce vor urma după asta. De nu vor avea frigurile efectul dorit, are ea ceva ce-i va ajuta. O luase din salterele secrete ale doamnei Dawes. Ar arunca atunci vina pe seama frigurilor.

Acum, însă, când a avut să înceapă să-și descheie hainele, i-s'a părut ca și când s-ar sgârca întreg trupul ei într'un spasm. Simți frigul din creștet până'n tălpi. Apa, apa rece ca gheața, la care se uita ea acuma, — apa asta îi însufla groază. Nu, în nemijlocită apropiere se află de sigur și zăpadă! Va trebui să calce cu picioarele goale pe zăpadă! Nu, cel puțin ciorapii o să-i țină pe picioare — o să-i poată svânta mai apoi, ca să nu câștige nimeni nici un prepus. Dar ce are să se facă cu apa rece

La Librăria diecezană, Arad

se află de vânzare următoarele cărți literare:

Eftimiu Victor, Înșirate Mărgărite. Poem feeric	2.—
Gorki M., Mama, roman	1.50
Payot I., Educația voinței.	2.—
Mikszath C., Cavalerii	—30
Anghel D., Povestea celor năcăjiți. Fantazii și portrete	—30
Jules Payot Educația vinței	2.—
Sadovean Pevestiri din războiu ediția II.	2.—
„ Floare ofilită ed. II.	2.—
„ Apa morților roman,	2.—
Henrich Ibsen Poesii trad. de Iosif și Anghel	2.—
Mironescu Dr. Th. Cura de slăbit și de îngrășat	—30
Flamarion C. Urania vol. I și II a	—30
Wilde Oscar Pescarul și sufletul său trad. de Anghel.	—30
Dr. Ghibu On. Cercetări privitoare la situația învățământului nostru primar.	1.—
Agârbiceanu I. In întuneric.	2.—
Gârleanu Em. Din lumea celor cari nu vântă	2.—
Sadoveanu M. Apa morților, roman	2.—
„ Soimii	2.—
„ Povestiri de seară	2.—
Pop, V. Iubirea e biruitoare	2.—
Sandu Aldea C. Ape mari	2.—
Dulfu P. Povești și cântece	1.50
Gorkii M. Parvenții	1.50
Dr. Iacob, Căsătoria a doua a preoților, chestiune de drept canonic	1.—
Shakespeare W. Regele Lear, tragedie în 5 acte și 25 tablouri	—45
Bertolazzi C., Zile de sărbătoare, comedie în 5 acte	—40
Marosch S. Creditorii	—30
Chanteaubriand, Atala	—30
Albumul armatei române 27 tablouri frumos lucrate în mai multe colori în mărime de 42/52 Cor.	15.—
Album, Amintiri din Războiul independenței 1877—1878	Cor. 2.50
Agârbiceanu I.: „In întuneric“, nuvele	2.—
Luncianu M.: „In sărbători“ nuvele	1.50
Baltag Radu: „Feciorul“ nuvele	1.50
Hai să rădem, Almanahul revistei literare Minerva	1.—
Shakespeare W. „Regele Lear“ tragedie în 5 acte și 25 tablouri	—45
Tăslăuanu C. Oct. Informații literare culturale 1903—1911	2.—

In cancelaria subscrișului află imediat aplicare

un scriitor

cu praxă.

Orăștie, la 16 Maiu 1911.

Dr. Romulus Boca.

In atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

intreprindere de instalarea sonoriilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și arcelarea lor o mijloc ște mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

:::: Telefon Nr. 671. ::::

ca ghița? N'are să capete sgârșiri? Nu. Voia să dea din mâni, să înoate. Dar de se va tăia cu ghița, când se va înapoia în cabină? Va fi mai bine să țină pe ea și hainele. O să le poată svânta până mâne dimineată? Da, de le va atârna de sobă. Va fi silită să se închidă în odaie, ca să fie toate în ordine, când va veni servitoarea. De-ar rămânea numai simțurile ei lămurite totdeauna. Ea n'a fost nici când bolnavă, nici nu știa cum e când ești bolnav.

În timp ce se cufundase în considerațiile acestea lungi, își deschise mantaua de ploaie. Acum, când voise să-și ia jos gluga, se petrecu ceva neașteptat: începu să-și desbrace haina, fără să vrea. Desfăcu copciile dela gât, acolo, unde atârna medalionul mamei sale. Deschindu-se începură să-i tremure mâinile — întreg trupul ei fu cuprins de tremur. Nu se mai gândise la medalion, nu-i mai dase atenție ani îndelungați, nici acum nu se mai gândea la el — tremurul avea altă cauză. Medalionul ajunsese numai să tremure și el. Trebuia să ia jos și medalionul. Numai de nu l-ar uita. Nu, mai bine are să-l pună în buzunar de pe acuma.

Așa.

Dar veni o nouă spaimă. Auzea lămurit pași apăsăți pe pod, cum se apropie tot mai mult. Încetă să mai tremure. Se încopie din nou la loc, instinctiv, mai întâiu haina la gât, apoi mantaua de ploaie, repede, repede. Cine avea să caute ceva pe aici? În cabina de baie de sigur nu.

Pașii veneau însă într'adevăr spre cabină. O apăsare puternică pe clanta ușei, ușa se des-

chise dintr'odată și pervazul ei fu cuprins de o statură viguroasă, îmbrăcată într'o manta groasă, pentru tempești, cu capul cu glugă care ieșea afară, peste deschizătura ușii; o lumină electrică oarbă aruncă lumină în fața ei, ea dete un țipet sălbatic — era Francisc Roey.

Fu cuprinsă de un leșin, atât de tare, încât era mai-mai să cadă jos; deodată se simți luată pe sus și dusă afară; toate s'au întâmplat într'o clipă, ușa se închise, Mary fu luată pe brațe și purtată departe de cabina de baie. Nu putu să îngâne nici o vorbă, și nici el nu rosti nimic.

În capul podului își veni ea iarăș în fire. Asta o băgă el de samă. Nu peste mult auzi glasul ei: „Asta-i cu puterea!“ Nu dete nici un răspuns. Imediat după aceea o încercare vehementă de a se desface și iarăș auzi el, acum mai tare, mai cu putere: „Asta-i cu puterea!“ Numai brațul lui celalalt o cuprinse, drept răspuns, plin de gingășie. Ea întrebă rezolut: „Cum vii D-ta aici?“ — Acum îi răspunse și el: „Sora mea...“

Vocea lui, vocea lui, cât de drăgostos o legăna vocea lui! Dar ea se opinti din nou împotriva-i: „Dacă îmi vrea binele sora D-tale, dacă îmi vrei binele D-ta, lasați-mă“. El merse mai departe. „Lasă-mă, îți zic! E nevrednic ceea ce faci.“ Încercă să scape din mâinile lui cu atâta vehemență, încât a fost silit să-și schimbe mâinile, de lăsat însă n'a lăsat-o Mary zise cu glasul plin de lacrimi: „Asta nu mi-a făcut-o încă nimeni, nimeni nu poate să dispună numai așa de mine. El îi răspunse:

— „Poți să te smulgi din brațele mele cât vrei — am să te duc acasă. Dacă nu mă ascuți, am să stau straje lângă D-ta.“ Cuvintele astea se tințură ca o legătură de fier împrejurul ei. Ea căzu pe gânduri. „Ai să stai straje la mine?“

— „Da, am să o fac, fiindcă nu ești stăpână pe D-ta.“

O prostie mai mare decât aceasta nu mai auzise ea decând i-a dat D-zeu urechi de auzit. Dar nu avea poftă să discute cu el acum despre lucruri de acestea. Ii răspunse numai: „Și crezi D-ta într'adevăr, că mi-ar putea ajuta ceva paza D-tale?“

— „Da, o cred. Dacă o să vezi că vrem să facem toate câte ne stau în putință pentru D-ta, ai să te pleci dorinței noastre. Ești mult prea bună decât să judeci altfel“. Ea tăcu câteva clipe, apoi zise: „Nu pot primi nici un ajutor dela unul, care nu mi dă cinstea cuvenită“. Începu să plângă.

(Va urma)

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale
Arad, str. Deák-Ferencz nr. 40
(casa lui Dr. Winter).

Am onoare a înștiința stimații mei comitenți și publicul mare, că

atelierul meu de instrumente muzicale

se află în strada

Deák-Ferencz N-rul 40.

Am înmagazinat mare asortiment de tot felul de instrumente muzicale. Straformez și reparoz instrumente muzicale cu cele mai scăzute prețuri. Comande în provincă execut prompt.

Solicit sprijin binevoitor cu tot respectul

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale.

Horváth József

arhitect și zidar

Arad, strada **Darányi János nr. 4.**

Primește orice lucrare în bransa aceasta, face planuri și efectuește zidiri pe lângă prețurile cele mai reduse.

Spitz Ignacz

măestru-măsar.

Execută lucrări de edificii și la poșta, aranjază prăvălii.

Arad, piața Szabadság nr. 11.

Întreprinde orice lucrare aparținând acestei branșe. Execută comande dela cele mai simple, până la cele mai pretențioase, după plan, cu cele mai scăzute prețuri. Servește cu cea mai mare plăcere, cu preeliminare și planuri.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fil.
escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvălia de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrássy nr. 20.
Comande din provincă se execută în aceeași zi

25 (11)

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijlocesc împrumuturi personale, hipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijlocesc cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rögyleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.

Cel mai bun și mai încrezut **mijloc de curățirea și nobilitarea feței**, care se deosebește de toate mijloacele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

0 cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

0 bucată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **Rozsnyay**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă se efectuează încă în aceeași zi.

Inginer Eugen Tilea

Bureau Tehnic

București, Calea-Victoriei 76.

Projectarea și construirea
de vile, școli și tot felul
de clădiri în stil românesc
:: și modern. ::

◆ ◆
Construcțiuni în beton
armat, alimentări cu apă
și canalizări de orașe,
construcțiuni de magazii
- de cereale etc. -

Cumpăr în orice cantitate

romonițe, flori de porumbele, flori de tei, flori de friguri, rădăcini și frunze de mătrăgună, flori de soc fie verzi, ori uscate și **Vespe de frapțin.**

Farmacia lui

Szokoly Sándor

Arad, Piața Kelemen

(vis-à-vis de biserica sârbească.)

Librăria diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Album în amintirea canonicului Aug. Bunea	7.—	Pop V., Fericirea să cucerește	1.50
Agârbiceanu, Două iubiri	2.—	» Iubirea e biruitoare	1.50
» In clasa cultă	1.80	Paun G., Amintiri dela Jun. din Iași, 2 vol.	2.—
» In întuneric	2.—	Pătrăscanu D. D., Schițe și amintiri	2.—
Adam, Aripi tăiate	2.—	Spartali S. I., Sărutările	—50
» Pe lângă vatră	1.50	» Arta de a iubi	1.—
» Vorbe de clacă	1.25	Nordu, Minunile convenționale	2.—
Baltag, Feciorul	1.50	Carmen Sylva, În luncă	1.—
» Mos. Goriot	1.50	» Pe Dunăre	1.—
Björnson Bj., Synnöve Solbakken	1.50	Sadoveanu M., Dureri înăbușite	2.—
Carageale, Teatru	2.—	» Povestiri din războiu	2.—
» Momente, schițe și amintiri	2.—	» Crâșma lui Moș Precu	2.—
» Novele și povestiri	1.50	» Amintirile căpr. Gheorghită	2.—
Corbu I., Ad Astra, astronomie populară	2.—	» Mormântul unui copil	2.—
Caraivan, Povesti de pretutindeni	2.—	» La noi în viișoară	2.—
» La șezătoare	1.50	» Povestiri alese	2.—
Cristescu, Carte pentru copii	1.20	» Povesti de seară	2.—
Brătescu-Voinești, În lumea dreptății	2.—	» Apa morților	2.—
Calaban, Chipuri și suflete	1.50	Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1.50
Cerna P., Poezii	2.—	» În urma plugului	1.50
Ciocârlan I., Pe plaiu	1.50	» Două neamuri	1.50
Ciotori D. N., Veselul strengar	1.50	» Ape mari	2.—
Dauș Ludovic, Iluzii	1.50	Speranța Th., Fete de azi, 2 vol.	3.50
Dunăreanu N., Chinuții	1.50	Stahl H., Bucureștii ce se duc	2.50
» Răsplata	1.50	Sterian Er., În noaptea nunții	1.50
Drăgășanu Codru I., Călătoriile unui Ardelean	1.50	» Educația sexelor	1.50
Dulfu P., Căntece și povesti	1.50	Slavici, Din bătrâni	2.50
» Păcală	2.75	» Nuvele, 2 vol.	à 1.50
Eminescu, Poesii	2.—	» Povesti	1.50
» Geniu pustiu	2.—	Silvan Gh., Valea albă	1.50
» Articole politice	—80	Speranța Th., Anecdote noi	1.50
Flaubert, Doamna Bovary	2.—	» » populare, 2 vol.,	à 2.—
Cârleanu Em., Într'o noapte de Maiu	2.—	» » botezate de post și pi-	
» Sapho	1.50	» » părăte, 3 vol.	à 1.—
» Nucul lui Odobac	1.50	Teodorean C., Sângele Solovenilor	1.50
Goethe, Faust	3.—	» Călea sufletului	1.50
Gorkii M., Parvenții	1.50	Vlăhuța Al., Clipe de liniște	1.50
Goga, Ne cheamă pământul	2.—	» România pitorească	1.50
Hașdeu, Arșița, roman	2.—	» Din trecutul nostru	3.50
Hodos C., Mărtirii	1.50	» Poezii	2.—
» Departe de lume	1.50	Zamfirescu D., Anna, ceace nu se poate	2.—
Iorga N., Lupta pentru limba românească	1.—	Stavri, Luminisuri, poezii	2.—
» Neamul rom. în Ard., țara ung. 2 v. à	2.50	» Scriitori și curente	2.—
» Din faptele străbunilor	1.50	» Spiritul critic în cultura română	2.—
» Viața femeilor și trecutul românesc	1.75	Dobrogeanu-Gherea, Critice III.	4.—
» Viața și dom. lui Barbu Dim. Știrbei	1.50	Delavrancea, Sultânica	2.—
» Istoria lit. rom. în sec. XIX 3 vol., à	5.—	» Hagi Tudose	3.—
Lovinescu, Viața lui Gr. Alexandrescu	2.—	» Paraziții	1.50
» Critice, 2 vol.	à 3.—	» Intre vis și viață	3.—
» Nuvele	1.80	» Liniște—Trubadurul	2.—
Lungianu, În sărbători	1.50	» Apus de soare, dramă	2.—
Murger Str., Viața de Boem	2.—	» Viforul, dramă	2.50
Moruzi C. D., Instrăinații	2.—	» Luceafărul, dramă	2.50
Mera I. T., Din lumea basmelor	3.—	Negru N., Fabiola sau biserica din catacombe	2.50
Negrea Dr., Cum ne naștem	2.—	Ciocârlan I., Inimă de mamă	2.—
Pop V., Cum iubește o fată	1.50	Paulescu Dr. N. C., Insticte sociale, patimi	
» Prin vraj dragostei	1.50	» și conflicte, Remedii morale	2.—
» Cum să iubim	1.50	Burnet H. Fr., Lordul cel mititel	2.—